

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
KATEDRA ÚČETNICTVÍ A FINANČÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
KATEDRA ÚČETNICTVÍ A FINANČÍ

Studijní program: Ekonomika a management

Studijní obor: N6208 Účetnictví a finanční řízení podniku

**POSOUZENÍ ŘEŠENÍ POHLEDÁVEK Z DAŇOVÉHO
A ÚČETNÍHO HLEDISKA V RÁMCI
DODAVATELSKO ODBĚRATELSKÝCH VZTAHŮ**

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Marie Oubrechtová

Autor:

Bc. Eva Pešová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Eva PEŠOVÁ**
Osobní číslo: **E09503**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Posouzení řešení pohledávek z daňového a účetního hlediska v rámci dodavatelsko odběratelských vztahů**
Zadávající katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Objasnění a posouzení problematiky pohledávek v rámci dodavatelsko odběratelských vztahů, jejich vzniku, promlčení, tvorby opravných položek a odpisu pohledávek v konkrétním podniku z daňového a účetního hlediska

Metodický postup (osnova):

1. Úvod
2. Teoretická část
 - Možné příčiny vzniku pohledávek
 - Dlouhodobé a krátkodobé pohledávky
 - Evidence a řízení pohledávek
 - Tvorba opravných položek a odpisu pohledávek
 - Vymáhání, postoupení a promlčení pohledávek
3. Metodika
4. Praktická část
 - Charakteristika vybrané účetní jednotky
 - Popis způsobu řešení pohledávek vybrané účetní jednotky
 - Analýza a zhodnocení
5. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: 50 - 60 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

DRBOHLAV, J., POHL T.: Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu, 2. přepracované vydání, Praha, Aspi, 2006, 220 stran. ISBN 978-80-7357-162-5

FIREŠ, B., ZELENKA, V., Oceňování aktiv a dluhů v účetnictví, 2. rozš. vyd. Praha: Management Press, 1997, 175 s. ISBN 978-80-85943-24-7

FIŠEROVÁ, E. a kol. Abeceda účetnictví pro podnikatele, Olomouc: Anag, 2009, 456 s. ISBN 978-80-7263-522-1

TPA HORWATH NOTIA AUDIT, Podvojně účetnictví 2009, Grada 2009, ISBN 978-80-247-2541-3

KOVANICOVÁ, D., Abeceda účetních znalostí pro každého, Praha: Polygon, 2009, ISBN 978-80-7273-130-0

RYNEŠ, P., Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2009, Anag, 2009, ISBN: 978-80-7263-580-1

LOUŠA, F., Zákon o účetnictví v praxi, Grada, 2009, ISBN 978-80-247-2942-8

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Marie Oubrechtová
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce: 1. března 2010

Termín odevzdání diplomové práce: 15. dubna 2011

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc., prof.h.c.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2010

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to - v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. Zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí diplomové práce Ing. Marii Oubrechtové za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce.

Dále děkuji firmě INJETON PLAST, spol. s r.o., konkrétně Ing. Antonínu Jeřábkovi za poskytnuté informace a také za čas, který mi věnoval při konzultacích k vypracování této diplomové práce.

OBSAH:

1. ÚVOD	10
2. TEORETICKÁ ČÁST	12
2.1. POJEM POHLEDÁVKA Z PRÁVNÍHO HLEDISKA	12
2.2. POJEM POHLEDÁVKA Z ÚČETNÍHO HLEDISKA	12
2.3. POHLEDÁVKY Z OBCHODNÍHO STYKU	13
2.3.1. Pohledávky za odběrateli	13
2.3.2. Pohledávky spojené s používáním směnek	13
2.3.2.1. Eskont směnek	14
2.3.3. Pohledávky z poskytnutých provozních záloh	14
2.3.4. Ostatní pohledávky	15
2.4. OCEŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK	15
2.5. EVIDENCE A ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK	16
2.5.1. Evidence pohledávek	16
2.5.2. Řízení pohledávek	16
2.5.2.1. Možnosti řízení pohledávek	17
2.5.2.2. Vliv inflace	19
2.5.2.3. Outsourcing v pohledávkách	19
2.6. ZÁNİK POHLEDÁVEK	20
2.7. ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK	21
2.7.1. Pojištění pohledávek	21
2.7.2. Zálohová platba	21
2.7.3. Zástavní právo	22
2.7.4. Ručení	23
2.7.5. Bankovní záruka	23
2.7.6. Dokumentární akreditiv	24
2.7.7. Dokumentární inkaso	24
2.7.8. Zajišťovací převod práva	25
2.7.9. Směnky	25
2.7.10. Notářský zápis, exekuční zápis	26
2.7.10.1. Zajištění pohledávek - notářský zápis	26
2.7.10.2. Exekuční zápis - dohoda mezi dlužníkem a věřitelem	26
2.7.11. Postoupení pohledávky	27
2.7.12. Faktoring	28
2.7.13. Forfaiting	28
2.7.14. Uznání dluhu – závazku	29
2.7.15. Smluvní pokuta	29
2.8. OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM	30
2.8.1. Účetní opravné položky k pohledávkám	30
2.8.2. Zákonné opravné položky k pohledávkám	32
2.8.2.1. Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení	33
2.8.2.2. Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám	34
2.9. ODPIS POHLEDÁVEK	36

2.9.1. Účetní odpis pohledávky	36
2.9.2. Daňově uznatelný odpis pohledávky	36
2.10. VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK	37
2.10.1. Mimosoudní vymáhání	37
2.10.2. Soudní vymáhání	38
2.10.3. Soudní výkon rozhodnutí, Exekuce	39
2.10.4. Insolvenční řízení	40
2.11. PROMLČENÍ POHLEDÁVEK	41
3. CÍL A METODIKA	42
3.1. TECHNIKA PŘÍPRAVY LITERÁRNÍ REŠERŠE	42
3.2. TECHNIKA SBĚRU DAT	42
3.3. METODICKÝ POSTUP	42
3.4. TECHNIKA ZPRACOVÁNÍ DAT	45
4. PRAKTICKÁ ČÁST	46
4.1. CHARAKTERISTIKA VYBRANÉHO PODNIKU	46
4.1.1. Historie společnosti	47
4.1.2. Základní údaje	47
4.1.3. Předmět činnosti	48
4.1.4. Organizační struktura	48
4.2. POUŽÍVANÉ ÚČTY Z OBLASTI POHLEDÁVEK	49
4.3. ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK VYBRANÉ SPOLEČNOSTI	50
4.3.1. Sjednávání podmínek prodeje	51
4.3.2. Rozvaha podniku	52
4.3.2.1. Vývoj pohledávek podniku	53
4.3.3. Finanční analýza pohledávek	54
4.4. OPERACE S POHLEDÁVKAMI	57
4.4.1. Pohledávky po lhůtě splatnosti	57
4.4.1.1. Účetní opravné položky	58
4.4.1.2. Zákonné opravné položky	59
4.4.1.3. Odpis pohledávek	60
4.4.1.4. Příklady účtování opravných položek a odpisů k pohledávkám a vliv na daň z příjmu právnických osob	61
4.5. ZAJIŠTĚNÍ A VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK	70
4.5.1. Proforma faktura	71
4.5.2. Smluvní pokuta	71
4.5.3. Směnka	71
4.5.4. Započtení pohledávek	72
4.5.5. Upomínka	73
4.5.6. Splátkový kalendář	73
4.5.7. Exekuce, konkurz	74

5. ZÁVĚR	75
6. SUMMARY	78
7. SEZNAM LITERATURY	79
8. SEZNAM SCHÉMAT, GRAFŮ A TABULEK	
9. SEZNAM PŘÍLOH	
10. PŘÍLOHY	

1. ÚVOD

Hlavním úkolem účetnictví je věrně zobrazit ekonomickou situaci účetní jednotky o majetku a zdrojích jeho krytí (pro majitele podniku, banky, finanční úřady, zákazníky, atd.).

Z ekonomického hlediska představují pohledávky majetkovou složku společnosti, která vznikla z uskutečněných účetních případů v minulosti, a peníze z nich poplynou v budoucnosti. Pohledávky ovlivňují celou řadu podstatných faktorů hospodaření podniku, jako je majetková struktura společnosti, finanční struktura, likvidita společnosti apod. Jaký vliv mají pohledávky na finanční zdraví firmy, záleží nejen na jejich celkové výši, ale též na podílu pohledávek v majetkové struktuře dané firmy a jejich charakteru.

Každá firma musí právě tuto problematiku řešit, bez ohledu na velikost či prosperitu společnosti, bez ohledu na to, zda se jedná o tuzemskou společnost, která působí pouze na domácích trzích či společnost, která překračuje hranice ČR, ba dokonce EU.

V současné době existují poměrně vysoká čísla počtu podnikatelských subjektů, jejichž pohledávky nebyly uhrazeny do jejich splatnosti. Jestliže není pohledávka zaplacená ve lhůtě splatnosti, stává se velmi problematickou částí oběžného majetku v podniku. Neuhrazená pohledávka může být příčinou možných podnikatelských problémů, protože platební neschopnost odběratelů má velký dopad na dodavatele, zejména na jejich účetnictví, včetně výsledku hospodaření, ale také na rozvoj a další investice.

Podnik nemůže být úspěšný v případě, kdy má vysoké tržby, jestliže jeho pohledávky zůstanou nezaplaceny. Neuhrazení pohledávky do sjednaného termínu představuje pro podnik pohledávku po lhůtě splatnosti. S touto pohledávkou se potom musí nakládat tak, aby finanční situace podniku, která může vyústit až v druhotnou platební neschopnost, byla co nejméně poznamenána touto nepříznivou skutečností. Zde právě nastává z účetního hlediska moment tvorby zákonných i účetních opravných položek k pohledávkám a případně jejich následného odpisu. Jestliže se podniku podaří předejít problémům s nedobytností, tzn. při splácení a vymáhání pohledávek, není vždy nutné přistupovat k opravným položkám či odpisu.

Všeobecně je však známo, že vymoci pohledávku, která je již po lhůtě splatnosti, je velmi obtížné, a proto se podniky snaží předcházet této situaci zajištěním svých pohledávek.

Všechny výše uvedené skutečnosti jsou náplní této diplomové práce. Cílem bylo komplexní zmapování pohledávek od jejich vzniku, přes zajištění až k samotnému zániku. Praktická část má podávat věrný obraz o pohledávkách vybraného podniku, poskytnout přehled a interpretaci o vývoji a změnách pohledávek za předchozí období, tvorbu účetních a zákonných opravných položek a odpisů, a také vystihnout daňový dopad při jejich tvorbě.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. POJEM POHLEDÁVKA Z PRÁVNÍHO HLEDISKA

Pojem pohledávka je v právu chápán jako právo, které vzniká jednomu účastníku vůči druhému účastníku. Obsahem práva je vyžadovat určité přesně vymezené plnění, a to z určitého právního důvodu. Účastníky tohoto právního vztahu se nazývají věřitel a dlužník.

Důvodem vzniku pohledávek je celá řada. Nejčastějším důvodem je vznik právního vztahu na základě smlouvy. Smlouva je dvoustranný a vícestranný právní úkon, kdy věřitel má na jedné straně právo od dlužníka obdržet určité plnění a dlužník má povinnost vůči věřiteli mu toto plnění poskytnout.

Plnění může mít podobu peněžitou i nepeněžitou. Pohledávka musí být splatná neboli dospělá a vzniká povinnost dlužníka tuto pohledávku uspokojit.

Jestliže pohledávka, která je splatná, není dlužníkem vůči věřiteli uspokojena, vzniká věřiteli právo tuto pohledávku proti vůli dlužníka vymáhat, například soudní cestou.

(Drbohlav, Pohl, 2006)

2.2. POJEM POHLEDÁVKA Z ÚČETNÍHO HLEDISKA

Ve 3. účtové třídě se zobrazuje převážná část zúčtovacích vztahů podniku k vnějšímu světu, které se projevují jako pohledávky a závazky. Podstatou vzniku obchodních pohledávek a závazků je časový nesoulad mezi okamžikem provedení výkonu (tj. dodávky výrobků, poskytnutí služeb) a okamžikem úhrady těchto výkonů.

Pohledávka je nárok účetní jednotky na úhradu peněžní částky od dlužníka. Účetní jednotka tedy vystupuje v roli věřitele. **Typickým příkladem je vystavená faktura odběrateli**, kterou má dlužník uhradit ve smluvené lhůtě. Přijatou platbou od dlužníka pohledávka zaniká.

Doba splatnosti pohledávek není řešena právními předpisy, proto je nutná dohoda doby úhrady mezi obchodními partnery v obchodní smlouvě. Při nedodržení doby splatnosti vzniká dodavateli nárok na úrok z prodlení, a to na základě penalizační faktury.

(Štohl, Klička, 2010)

Pohledávky patří mezi aktiva (vykazujeme je v rozvaze), přičemž pohledávky lze členit na dlouhodobé (doba splatnosti delší než 1 rok) a krátkodobé (doba splatnosti kratší než 1 rok) podle předpokládané doby splatnosti v době jejich vzniku.

(<http://www.testyzucetnictvi.cz/slovnicek-ucetnich-pojmu.php?pojem=pohledavka>)

2.3. POHLEDÁVKY Z OBCHODNÍHO STYKU

Do pohledávek z obchodního styku patří zejména (Štohl, Klička, 2010):

- a) **Pohledávky za odběrateli** - dodáním výrobků, zboží, služeb odběrateli na fakturu.
- b) **Pohledávky spojené s používáním směnek** - v obchodních vztazích směnku obdrží dodavatel od odběratele namísto hotového (resp. bezhotovostního) placení.
- c) **Pohledávky z poskytnutých provozních záloh** - poskytne-li odběratel svému dodavateli zálohu před splněním dodávky, vzniká mu za ním pohledávka. Na tomto účtu nelze evidovat poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek.
- d) **Ostatní pohledávky** - pohledávky, které není možné zaúčtovat na účty z účtové třídy 3, protože neodpovídají jejich náplni, se účtují na účty v 37. a 38. účtové skupině.

2.3.1. POHLEDÁVKY ZA ODBĚRATELI

Pohledávka je nárok účetní jednotky na úhradu peněžní částky od dlužníka. Účetní jednotka tedy vystupuje v roli věřitele. Typickým příkladem je vystavená faktura odběrateli, kterou má dlužník uhradit ve smluvené lhůtě. Přijatou platbou od dlužníka pohledávka zaniká. (Štohl, Klička, 2010)

2.3.2. POHLEDÁVKY SPOJENÉ S POUŽÍVÁNÍM SMĚNEK

Směnka je cenný papír vyjadřující vztah věřitele a dlužníka, tj. povinnost dlužníka vyplatit věřiteli ve stanovené době částku uvedenou na směnce a vyjadřující její nominální hodnotu. Musí být písemně a obsahovat náležitosti předepsané směnečným zákonem.

(Štohl, Klička, 2010)

Účetní dělení směnek (Čermáková, 2005):

- **směnky k úhradě** – traty, zahrnujeme je mezi pasiva,
- **směnky k inkasu** – rimesy, zahrnujeme je mezi aktiva.

V obchodních vztazích se uvádějí tyto základní druhy směnek (Kovanicová, 2009):

- **směnka vlastní** - obsahuje závazek výstavce (dlužníka) zaplatit věřiteli stanovenou částku; tato směnka se užívá obvykle v případech, kdy partnerem je fyzická osoba;
- **směnka cizí** - výstavce směnky – dlužník – přikazuje třetí osobě (peněžnímu ústavu, směnečníkovi), aby zaplatil věřiteli částku uvedenou na směnce;
- **směnka cizí na vlastní řad** - směnku vystavuje věřitel a dlužník ji akceptuje, čímž potvrzuje svůj závazek vůči věřiteli.

Úročení směnek probíhá podle jejich charakteru jako u cenných papírů, tj. u směnek s úrokovou doložkou podle stanovené sazby a u ostatních směnek jako rozdíl mezi jmenovitou hodnotou směnky a pořizovací cenou v časové a věcné souvislosti. Dopad úročení diskontovaných směnek se účtuje přímo na zvláštní analytický účet směnky. (Ryneš, 2010)

2.3.2.1. ESKONT SMĚNEK

Poté, co dlužník podepsal směnku, si ji věřitel ponechá a čeká do té doby, než bude směnka splatná. V některých případech však věřitel pociťuje nedostatek hotovosti – je málo likvidní – a proto má možnost si směnku půjčit u banky. Tuto operaci nazýváme eskont směnky. **Nejedná se o prodej směnky**, ale pouze o ručení směnkou proti poskytnutí úvěru.

Banka může věřiteli půjčit částku uvedenou na směnce, z které si však předem srazí svou odměnu – **diskont**. Banka v den splatnosti směnky požaduje proplacení po dlužníkovi, který je uveden na směnce. Jestliže tento dlužník nesplní svůj závazek, vrátí banka směnku směnečnému věřiteli a požaduje po něm splacení eskontního úvěru.

2.3.3. POHLEDÁVKY Z POSKYTNUTÝCH PROVOZNÍCH ZÁLOH

V běžné podnikové praxi platba zálohy vyplývá buď přímo ze smluvního ujednání, nebo se zasílá zvláštní „zálohová faktura“. Při zaslání zálohové faktury je vhodné na tomto dokladu zdůraznit, že se nejedná o daňový doklad. Při následném přijetí platby (zálohy na zdanitelné plnění) je příjemce (plátce DPH) povinen přiznat daň na výstupu a na vyžádání vystavit osobě, která poskytla zálohu, daňový doklad. Na základě tohoto daňového dokladu si může tato osoba uplatnit nárok na odpočet z poskytnuté zálohy.

Základem daně je peněžní částka snížená o daň, kterou má dodavatel obdržet jako úplatu. Jedná se tedy o rozdíl mezi celkovou fakturovanou částkou a zaplacenou zálohou. Daňový doklad k uskutečněnému zdanitelnému plnění by však měl obsahovat rekapitulaci celé transakce, protože podle tohoto dokladu se bude obvykle účtovat o výnosech. (Ryneš, 2010)

2.3.4. OSTATNÍ POHLEDÁVKY

Mezi jinde nezařazené, **ostatní pohledávky** patří zejména (Louša, 2008):

- pohledávky v souvislosti s reklamačními nároky vůči dodavateli,
- vyjádření pohledávky u leasingu,
- pohledávky v souvislosti s očekávaným plněním od pojišťoven v důsledku očištných událostí (v případě, že známe výši tohoto plnění; jinak by bylo třeba účtovat prostřednictvím Dohadných položek aktivních),
- další, jinde nespécifikované pohledávky.

2.4. OCEŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK

Pohledávky, se podle §25 odst. 1 písm. g) Zákona o účetnictví, oceňují při jejich vzniku jmenovitou hodnotou. Toto ocenění se vztahuje k ocenění pohledávek z klasických obchodních, finančních a jiných vztahů.

(Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, 2010)

Pohledávky odkoupené od jiných osob (fyzických nebo právnických) je nutno ocenit odlišně, a to obvykle za cenu výrazně nižší než jmenovitá hodnota. V tomto případě je nutno tyto pohledávky ocenit pořizovací cenou. Součástí pořizovací ceny jsou přímé náklady související s pořízením, např. náklady na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek, odměny právníkům a provize.

(Ryneš, 2010)

Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví, §4 odst. 12, ukládá účetním jednotkám povinnost účtovat jak v české tak zahraniční měně o vybraných položkách aktiv a pasiv, též o pohledávkách. Cizí měna pak musí být použita souběžně s českou také u opravných položek a rezerv, které se těchto pohledávek týkají. Pohledávky vyjádřené v cizí měně přepočítávají

účetní jednotky na českou měnu kurzem devizového trhu stanoveným Českou národní bankou, a to v okamžiku uskutečnění účetního případu a dále k rozvahovému dni.

Dle §24 odst. 7 zákona o účetnictví může být kurz použit ve formě platných směnných kurzů vyhlášených Českou národní bankou ke dni uskutečnění účetního případu anebo ve formě pevných kurzů určených vnitřním předpisem účetní jednotky stanovených pro předem vymezené časové období (např. měsíční, čtvrtletní, roční; max. stanovená doba nesmí přesáhnout účetní období). Přičemž použitý způsob přepočtu kurzů musí podnik uvést ve své vnitropodnikové směrnici a také v Příloze účetní závěrky.

(Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, 2010)

2.5. EVIDENCE A ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK

Pohledávky ovlivňují řadu stránek finančního hospodaření firmy, proto by se jejich evidenci i řízení měl přikládat velký důraz.

2.5.1. EVIDENCE POHLEDÁVEK

Pohledávky podniku vykazujeme v rozvaze, popřípadě se evidují v knize vydaných faktur. V rozvaze se vykazují krátkodobé i dlouhodobé pohledávky podle doby jejich splatnosti. Pokud od data účetní závěrky do data splatnosti uplyne více než 365 dní, pak se pohledávky vykazují jako dlouhodobé.

Pohledávky se účtují na příslušné účty (syntetické a analytické) podle stanovené doby splatnosti počítané ode dne vzniku předmětného vztahu, tedy ode dne uskutečnění účetního případu (splnění dodávky, poskytnutí půjčky, přijetí zálohy apod.).

(Ryneš, 2010)

2.5.2. ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK

Řízením pohledávek lze chápat činnosti podniků směřující k optimálnímu usměrňování jejich pohledávek. Jeho předmětem jsou objem pohledávek a jejich vývoj, struktura pohledávek podle různých kritérií, rentabilita (jejich výnosnost posuzovaná jako přínos k čistému zisku), rovnoměrnost či nerovnoměrnost pohledávek, doba jejich splácení (inkasní lhůta), likvidnost pohledávek (běžné, s prošlou lhůtou splatnosti, sporné, pochybné,

nedobytné), subjekt pohledávek (výběr odběratelů - dlužníků), rizika spojená s pohledávkami (pokles odbytu, resp. poptávky, platební neschopnost odběratelů, podvody) atd.

(Valach, 1999)

Předpokladem kvalitního řízení pohledávek je (Vozňáková, 2004):

- znát světové trendy výrobního oboru, ve kterém firma podniká, i navazujících oborů, včetně oborů, v nichž podnikají odběratelé.
- provádět pravidelné marketingové studie průzkumu trhu,
- znát zdroje a objektivnost informací,
- pravidelná práce se zákazníkem, která vychází z informací o bonitě a situaci na trhu,
- efektivně používat platebních a zajišťovacích instrumentů s ohledem na situaci na trhu

2.5.2.1. MOŽNOSTI ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK

➤ *Využívání podmínek prodeje*

Pohledávky nevznikají při placení předem a při hotovém placení při dodávce, ale jen při prodeji s odkladem – na různou, dohodnutou dobu – placení, tj. na úvěr. Dále sem patří výše realizačních cen, poskytování slev, skont či jiných forem zvýhodnění prodeje, zvyklosti při prodeji v daném oboru, např. pokud jde o obvyklou dobu poskytování obchodního úvěru, záruky za obchodní úvěry, získávání a využívání informací o tržních podmínkách (cenách, konkurenci, nabídce, poptávce), vážení rizika prodeje na úvěr apod.

Realizace podmínek prodeje, tudíž i prodeje na úvěr, však nebývá snadná. Je v podstatě smluvní dohodou a závisí nejen na postavení (ekonomické síle) dodavatele, ale i odběratele, i na existujících tržních podmínkách (struktuře trhu, nabídce, poptávce).

(Valach, 1991)

➤ *Stanovení výše pohledávek*

Výši pohledávek lze chápat jako jejich průměrný stav ve zvoleném období nebo jako jejich stav k určitému datu. Průměrný stav pohledávek lze stanovit průměrem z počátečního a konečného stavu.

Výše pohledávek slouží pro účely určování zdrojů, analýzy a hodnocení úvěrové a inkasní politiky podniku a jejich řízení. V praxi výši pohledávek využíváme při konstrukci ukazatelů rychlosti obratu pohledávek, doby obratu pohledávek a stáří pohledávek.

1. *Rychlost obratu pohledávek* se stanoví poměrem tržeb a průměrného stavu pohledávek

$$\text{rychlost obratu pohledávek} = \frac{\text{tržby}}{\text{pohledávky}}$$

- Tento ukazatel udává v podobě počtu obrátek, jak rychle jsou pohledávky přeměňovány v peněžní prostředky.

2. *Doba obratu pohledávek* se stanoví poměrem průměrného stavu pohledávek a průměrných denních tržeb nebo poměrem počtu dní v roce a rychlosti obratu pohledávek

$$\text{doba obratu pohledávek} = \frac{\text{pohledávky}}{\text{tržby}/365} = \frac{365}{\text{rychlost obratu pohledávek}}$$

- Tento ukazatel udává, za jak dlouho jsou pohledávky v průměru spláceny. Vypovídá o platební disciplíně odběratelů a slouží k vyhodnocení inkasní politiky podniku. Z hodnoty ukazatele lze vyvodit, zda se podniku daří dodržovat stanovenou obchodní úvěrovou politiku. Za předpokladu, že by všechny pohledávky byly řádně spláceny, měla by hodnota doby obratu pohledávek odpovídat průměrné době splatnosti faktur. Protože je však do pohledávek zahrnuta i daň z přidané hodnoty, bude vypočtená doba obratu pohledávek delší. Při poklesu tohoto ukazatele se zlepšuje poměr mezi prodeji a pohledávkami, z čehož se usuzuje na vyšší rychlost úhrad pohledávek.

(Grünwald, Holečková, 2004)

➤ **Zajištění pohledávek**

Je výrazem respektování rizika pohledávek ze strany dodavatele. Obchodní úvěry se mohou poskytovat jako nezajištěné (při trvalých, pozitivně ověřených stycích a placení odběratelem) nebo dodavatel požaduje speciální jistění pohledávky (dodává-li novým, dosud neznámým odběratelům, méně spolehlivým, při velkých a jednorázových dodávkách apod.)

➤ **Využívání informací o odběratelích**

Informace o odběratelích mají zajistit kvalitu odběratele, resp. jeho úvěruschopnost, zejména jeho platební schopnost, a tím přispívat k jistotě pohledávek dodavatele. Je vysoce aktuální zejména u odběratelů nově vznikajících, neznámých, zahraničních, apod.

K tomu lze využívat různých prostředků:

- vlastní sběr informací o odběratelích, u stávajících odběratelů se využívají dosavadní zkušenosti s placením,
- využívání služeb institucí specializovaných na sběr dat a zkoumání úvěrové schopnosti podniků, tyto instituce sestavují soubory ukazatelů, různé rizikové

- indexy, využívají bodové hodnocení podniků apod., vyjadřují hodnocení podniků a jejich úvěrovou schopnost, k těmto účelům lze využít i bankovních služeb,
- využívání jiných pramenů (např. informace o tržních cenách akcií, stupnice kvality obligací aj.)

Získávání těchto informací je obtížné, mnohdy důvěrné a je spojeno se značnými náklady.

➤ **Inkasní politika**

Zaplacením pohledávek získávají podniky likvidní prostředky. Činnosti spojené s péčí o inkaso pohledávek tvoří obsah relativně samostatné inkasní politiky. Patří sem evidence pohledávek, resp. odběratelů, zejména z hlediska spolehlivosti a včasnosti úhrady pohledávek, upomínání, vymáhání pohledávek apod.

(Valach, 1991)

2.5.2.2. VLIV INFLACE

S růstem míry inflace banky zvyšují úrokové míry z vkladů a bankovních úvěrů. Pro dodavatele to znamená, že odběratelé budou ve větší míře využívat obchodní úvěr, protože je pro ně levnější, a společně s tím porostou i pohledávky. Ve snaze eliminovat tento nepříznivý dopad ve formě vyšších pohledávek, může dodavatel nabídnout odběrateli např. slevu z prodejní ceny při okamžitém, eventuelně dřívějším zaplacení dodávky. Protože je inflace součástí úrokové míry, ovlivňuje současnou hodnotu pohledávek. S růstem míry inflace klesá současná hodnota pohledávek.

Dalším důsledkem vyšší míry inflace je růst ceny peněz. Pokud dojde v průběhu doby splatnosti pohledávky k růstu míry inflace, klesá reálná hodnota pohledávky, protože dodavatel za inkasované peněžní prostředky nakupuje dražší vstupy.

(Mach, 2001)

2.5.2.3. OUTSOURCING V POHLEDÁVKÁCH

Outsourcing znamená, že firma vyčlení některé vnitropodnikové činnosti na externího poskytovatele těchto služeb s cílem zlepšení výkonnosti organizace a optimalizace nákladů.

Za **výhody** outsourcingu jsou považovány koncentrace zdrojů na klíčové procesy, redukce nákladů a eliminace skrytých nákladů rozptýlených v režijních položkách, zvýšení kvality služeb v důsledku využití specializované firmy s větší zkušeností, lepší technologií,

propracovanější metodikou apod. Jako **rizika** outsourcingu jsou uváděny úspory nákladů, které se neprojeví ihned, nepřehledný trh poskytovatelů, obtížný návrat k původnímu stavu.

Rozsah a podoba využití outsourcingu v různých firmách se mohou výrazně lišit s ohledem na jejich potřeby a požadavky. V úvahu přicházejí následující služby:

- komplexní outsourcing,
- poskytování úvěrových informací,
- rozhodování o poskytnutí úvěru,
- zajištění inkasa všech pohledávek,
- zajišťování inkasa malých částek,
- zabezpečení inkasa pohledávek po lhůtě splatnosti,
- zpracování úhrad,
- sezónní obchody,
- správa pohledávek při sanaci, likvidaci a akvizicích.

Rozsah využívání těchto služeb se může v průběhu času měnit. Důvodem k rozhodování o využití či rozšíření používání outsourcingu pohledávek mohou být např. rostoucí režijní náklady, ztráty klíčových zaměstnanců, snaha o snížení nekvalitních pohledávek či zkrácení doby obratu pohledávek, získání odborných a vysoce specializovaných znalostí (využití zkušeností odborníků a jejich informačních zdrojů), možnost získání vhodných informačních technologií, potřeba řešit nárůst činností v dané oblasti či nabídka specializovaných konzultačních služeb.

Vztah mezi dodavatelem a odběratelem by měl být založen na vzájemně výhodné spolupráci a nevýhodou outsourcingu je ztráta přímého kontaktu se zákazníky, měl by být outsourcing použit po důkladné analýze a jen v případě, že bude pro firmu přínosný.

(Vozňáková, 2004)

2.6. ZÁNÍK POHLEDÁVEK

Zánik pohledávek pro dlužníka i věřitele znamená povinnost vyřadit tuto pohledávku nebo závazek z účetnictví. Způsoby zániku pohledávek a závazků se však v účetnictví projevují různými způsoby a v návaznosti na to mají také rozdílné daňové dopady.

Nejčastějším způsobem zániku je jeho **úhrada peněžní formou**. Další možností je případ, kdy **zaniká daná pohledávka a je současně nahrazena pohledávkou jinou**. V

těchto případech je v účetnictví jedno aktivum nahrazeno aktivem jiným. V praxi také často dochází ke vzájemnému **započtení** pohledávek a závazků (dle §364 obchodního zákoníku), případně ke splnutí práva s povinností v jedné osobě (dle §584 občanského zákoníku).

Omezeně se také vyskytují případy, kdy zaniká pohledávka či závazek a nebylo splněno a ani započteno. Jedná se např. o **dohodu o zrušení závazku** bez vzniku nového (§572 a §573 občanského zákoníku), **dohodu o vzdání se práva nebo prominutí dluhu** (§574 občanského zákoníku). Zde tedy dochází ke zrušení pohledávky bez získání protihodnoty a je tedy nutno účtovat výsledkově, tj. zánik pohledávky do nákladů (jedná se o daňově neuznatelný náklad).

(Ryneš, 2010)

2.7. ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK

Zajištění pohledávky se děje prostřednictvím tzv. zajišťovacího prostředku (institut, instrument), který svou samotnou existencí donucuje odběratele k uhrazení pohledávek a v případě potřeby zajišťuje i nedobrovolné uhrazení pohledávek dlužníkem. Proto mluvíme u funkci donucovací a zajišťovací.

(<http://www.bpx.cz/zajisteni-pohledavky-zavazku/>)

2.7.1. POJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK

V České republice už lze pojistit i pohledávku, především pokud jde o pohledávku ze zahraničního obchodu. Lze pojistit i tuzemskou pohledávku, ale u těch je vysoká míra spoluúčasti. Existují společnosti, které se zabývají i pojištěním plateb. Největší z těchto společností disponují rozsáhlými databázemi, takže dokáží posoudit bonitu odběratele.

(Vozňáková, 2004)

2.7.2. ZÁLOHOVÁ PLATBA

Zálohová neboli tzv. proformafaktura je dokladem, kterým platíme sjednanou částku předem. V praxi se často se vystavuje na základě objednávky jako obrana proti „nesolidním“ zákazníkům. Proformafaktury jsou vedeny pouze v operativní evidenci a účtují se až o zaplacené záloze po obdržení platby.

(<http://www.podnikatel.cz/clanky/zalohove-platby-z-pohledu-dane-z-pridane-hodnoty/>)

2.7.3. ZÁSTAVNÍ PRÁVO

Zástavní právo slouží k zajištění pohledávky, tím, že v případě jejich řádného a včasného neplnění je zástavní věřitel oprávněn domáhat se uspokojení z věci zastavené.

(Vozňáková, 2004)

Jako zástava může sloužit např. věc, spoluvlastnický podíl na věci, pohledávka, obchodní podíl, předmět průmyslového vlastnictví apod.

Nejčastější je smluvní zástavní právo. Smlouvu uzavírá **zástavní věřitel a zástavce** (vlastník zastavené věci, zpravidla dlužník, ale může jít i o osobu od dlužníka odlišnou). Smlouva musí být **písemná**, zástava a pohledávka musí být uvedeny nezaměnitelným způsobem (tzn. den a právní důvod vzniku pohledávky, její předmět a v penězích vyjádřená výše, splatnost, výše úroků a výše úroků z prodlení).

Předmětem zástavy může být věc movitá i nemovitá, cenný papír či pohledávka. Věc však musí být určena individuálně a musí jít o věc samostatnou. Jako zástava může být poskytnuta pouze věc, ke které má zástavce vlastnické právo. Cizí věc může být zastavena jen se souhlasem vlastníka. Je-li zástavou **movitá věc**, ke smlouvě se vyžaduje ještě odevzdání zástavy zástavnímu věřiteli (tzv. ruční zástava), nebo odevzdání zástavy do úschovy třetí osobě, nebo zápis do Rejstříku zástav vedeného Notářskou komorou ČR (pak i sama smlouva musí být formou notářského zápisu). Je-li zástavou **nemovitá věc, která je evidovaná v katastru nemovitostí**, je nutný vklad zástavního práva do katastru. Není-li v katastru evidovaná, je nutný zápis do Rejstříku zástav.

Jestliže dlužník nesplní svůj závazek řádně a včas, věřitel má možnost dosáhnout uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy. Nejčastěji dochází ke **zpeněžení ve veřejné dražbě**. Jedná se o nedobrovolnou dražbu, kterou organizuje dražebník (musí mít živnostenské oprávnění). Návrh podává dražební věřitel – musí mít vykonatelné rozhodnutí, které mu přiznává pohledávku. Možný je též **soudní prodej zástavy**. Účastníky řízení před soudem jsou zástavní věřitel (žalobce) a zástavní dlužník (komu patří zástava). Vlastní prodej zástavy pak probíhá dle ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých či nemovitých věcí, příkázání zastavené peněžité pohledávky apod.

(<http://obcanske.juristic.cz/544644/clanek/obcan2>)

K téže věci může vzniknout více zástavních práv, pak se přednostně uspokojí zástavní právo svým vznikem nejstarší, pokud zákon nestanoví něco jiného. K zajištění jedné pohledávky může být zastaveno i několik věcí.

(Vozňáková, 2004)

2.7.4. RUČENÍ

Podle §303 až §312 Obchodního zákoníku je **dlužníkovým ručitelem** ten, kdo věřiteli **písemně** prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník vůči němu nesplní určitý závazek.

Věřitel je povinen bez zbytečného odkladu sdělit ručiteli na požádání výši své zajištěné pohledávky. Věřitel je oprávněn domáhat se splnění závazku na ručiteli jen v případě, že dlužník nesplnil svůj splatný závazek v přiměřené době poté, co byl k tomu věřitelem písemně vyzván. Tohoto vyzvání není třeba, jestliže je věřitel nemůže uskutečnit nebo jestliže je nepochybné, že dlužník svůj závazek nesplní.

Zaručí-li se za tentýž závazek více ručitelů, ručí každý z nich za celý závazek. Ručitel má vůči ostatním ručitelům stejná práva jako spoludlužník. Je-li ručením zajištěna pouze část závazku, nesnižuje se rozsah ručení částečným plněním závazku, zůstává-li závazek nesplněn ve výši, v jaké je zajištěn ručením. Ručitel, jenž splní závazek, za který ručí, nabývá vůči dlužníku práva věřitele a je oprávněn požadovat všechny doklady a pomůcky, které má věřitel, a jež jsou potřebné k uplatnění nároku vůči dlužníku. Právo věřitele vůči ručiteli se nepromlčí před promlčením práva vůči dlužníkovi.

Ručení zaniká zánikem závazku, který ručení zajišťuje. Ručení však nezaniká, jestliže závazek zanikl pro nemožnost plnění dlužníka a závazek je splnitelný ručitelem nebo pro zánik právnické osoby, jež je dlužníkem.

(Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, 2010)

2.7.5. BANKOVNÍ ZÁRUKA

Jedná se vlastně o zvláštní případ ručení, kdy **ručitelem je banka**. Bankovní záruka je z hlediska věřitele - za podmínky, že ji převzala spolehlivá banka - všeobecně považována za nejrychlejší a nejúčinnější prostředek, jímž si věřitel může zajistit splnění závazku. Základním předpokladem vzniku bankovní záruky je **písemné prohlášení banky** učiněné v záruční listině, kterým se banka zavazuje, že uspokojí věřitele do výše stanovené částky, jestliže dlužník nesplní určitý závazek.

Záruční listina musí vedle označení záruční banky, věřitele a dlužníka určovat výši částky, kterou se banka zavazuje věřiteli poskytnout a závazek dlužníka, za který banka ručí (může jít nejen o závazek peněžitý, ale i o závazek nepeněžitý).

Poskytnout bankovní záruku může pouze banka, tj. právnická osoba se sídlem v ČR, které ČNB udělila povolení podnikat jako banka. Prostřednictvím svých poboček mohou poskytnout bankovní záruku rovněž zahraniční banky, které k tomu mají povolení.

(http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=152&typ=r&levelid=ob_010.htm)

2.7.6. DOKUMENTÁRNÍ AKREDITIV

Dokumentární akreditiv je platební instrument, v rámci kterého **se banka** na základě žádosti klienta (příkazce, kupujícího, odběratele) a na jeho účet **písemně zavazuje** zaplatit příjemci akreditivu (beneficiantovi, prodávajícímu, dodavateli) stanovenou částku, pokud tato osoba v určené lhůtě řádně předloží bance v akreditivu požadované dokumenty.

(Máče, 2006)

Veškeré podmínky a lhůty akreditivu musí být dojednány při uzavírání kupní smlouvy. Při použití akreditivu banka zastává roli prostředníka mezi prodávajícím a kupujícím.

Výhodou akreditivu je, že příjemci akreditivu (dodavateli) vzniká pohledávka za bankou místo pohledávky za příkazcem (odběratelem) – pohledávky vůči bance jsou mnohem likvidnější než pohledávky vůči odběratelům, dodavatel může akreditiv odprodat, a tím získat peněžní prostředky okamžitě, odběratel může zásluhou kvalitního platebního zajištění získat výhodnější cenové (platební) podmínky.

Nevýhodou je snad jen náročná technika zpracování a nutnost provádět změny se souhlasem všech zúčastněných stran.

(Vozňáková, 2004)

2.7.7. DOKUMENTÁRNÍ INKASO

Dokumentární inkaso představuje dokumentární **bezzávazkový** platební instrument, který představuje **z hlediska banky** zprostředkovatelskou činnost prováděnou pouze na základě žádosti klienta. Dokumentární inkaso vyjadřuje **závazek odběratele** na rozdíl od dokumentárního akreditivu, který vyjadřuje závazek banky.

V rámci dokumentárního inkasa je doručení, resp. vydání dokumentů podmíněno zaplacením inkasní částky, akceptací směnky nebo splněním jiných podmínek. Dokumentární inkaso zajišťuje dodavateli, že jím předkládané dokumenty nebudou vydány odběrateli bez splnění inkasních podmínek.

(Máče, 2006)

Dokumentární inkaso je výhodné především pro odběratele, neboť mu umožňuje platit až v době převzetí dokladů.

(Vozňáková, 2004)

2.7.8. ZAJIŠŤOVACÍ PŘEVOD PRÁVA

Zajišťovací převod práva může být použit pro zajištění závazku. Za účelem zajištění dlužník postupuje věřiteli nějaké své právo s podmínkou zpětného převodu práva při úhradě pohledávky.

Předmětem převodu může být pouze převoditelné právo dlužníka, které v době převodu existuje, např. vlastnické právo k movité věci. Věřitel může předmětnou věc užívat za předem písemně sjednaných podmínek až do doby než bude závazek dlužníka splněn.

Tvoří-li předmět zajištění závazku vlastnictví k nemovitosti, je nutné provést vklad práva do katastru nemovitostí a tento přechod vlastnictví je předmětem daně z převodu nemovitostí. Je-li předmětem převodu pohledávka, pak dochází k změně v osobě věřitele, na rozdíl od situace, kdy je pohledávka předmětem zástavy.

(<http://www.bpx.cz/zajistovaci-prevod-prava/>)

2.7.9. SMĚNKY

Směnka je jedním z oblíbených prostředků k zajištění pohledávek pro svou jednoduchost (zákon přesně stanoví obsahové náležitosti) a návratnost (zákon zabezpečuje soudní vymáhání ve zkráceném řízení).

(Vozňáková, 2004)

2.7.10. NOTÁŘSKÝ ZÁPIS, EXEKUČNÍ ZÁPIS

Jestliže dlužník nemá v současné době finanční prostředky, může se k zajištění pohledávky podobně jako směnka použít notářský zápis provedený notářem anebo exekuční zápis provedený exekutorem.

(Vozňáková, 2004)

2.7.10.1. ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK - NOTÁŘSKÝ ZÁPIS

Podstatou notářského zápisu je dohoda, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka, v níž svolí, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (exekuce), jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní.

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti je exekučním titulem dle §274 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu. V případě nezaplacení dlužníkem notářský zápis je vykonatelný tzn., že věřiteli je umožněno vedení exekuce proti dlužníkovi na základě žádosti věřitele již bez další žaloby. Notářský zápis lze uzavřít při předání plnění, ale také v případech, kdy je již pohledávka splatná. Uznání závazku formou notářského zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti dává věřiteli vysokou právní jistotu a také mu zaručuje velmi výhodné postavení v případném exekučním vymáhání splatné pohledávky. Věřitel nemusí absolvovat zdlouhavé soudní řízení, ale může rovnou přistoupit k „výkonu rozhodnutí“.

(<http://www.ipodnikatel.cz/zajisteni-pohledavek-notarsky-zapis.html>)

2.7.10.2. EXEKUČNÍ ZÁPIS - DOHODA MEZI DLUŽNÍKEM A VĚŘITELEM

Je písemná dohoda sepsaná mezi dlužníkem a věřitelem předepsaným způsobem za účasti exekutora, ve které se dlužník zaváže, jak a kdy uhradí svůj dluh. Exekutorský zápis je veřejnou listinou. Obsahuje dohodu, kterou se účastník (dlužník) zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka (věřitele), tj. zaplatit dluh a svolí v ní, aby byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí nebo exekuce, jestliže včas a řádně nesplní svojí povinnost.

Exekutorský zápis musí obsahovat:

- a) místo, den, měsíc a rok úkonu,
- b) jméno a příjmení exekutora a jeho sídlo,

- c) jméno, příjmení, bydliště a rodné číslo, není-li, datum narození účastníků a jejich zástupců, svědků, důvěrníků a tlumočnicků,
- d) prohlášení účastníků, že jsou způsobilí k právním úkonům,
- e) údaj, jak byla ověřena totožnost účastníků, svědků, důvěrníků a tlumočnicků,
- f) obsah úkonu,
- g) údaj o tom, že byl zápis po přečtení účastníky schválen,
- h) podpisy účastníků nebo jejich zástupců, svědků, důvěrníků a tlumočnicků,
- i) otisk úředního razítka exekutora a jeho podpis.

2.7.11. POSTOUPENÍ POHLEDÁVKY

Postoupení pohledávky, tzn. cese pohledávky znamená, že se závazek mění v osobě věřitele tak, že dosavadní věřitel uděluje ze své vůle věřiteli nově nastupujícímu na jeho místo oprávnění vymáhat dosavadní cedentovu pohledávku od účinnosti postupu jako jeho vlastní pohledávku, tedy jeho jménem a k jeho prospěchu a cesionář s tím souhlasí. Postup pohledávky se děje písemnou smlouvou uzavíranou mezi postupitelem a postupníkem. Fakt, že k postoupení pohledávky došlo, se dlužníkovi pouze notifikuje.

(<http://www.epravo.cz/top/clanky/cese-neboli-postoupeni-pohledavky-18549.html>)

Při cesi pohledávky dojde ke změně v osobě věřitele. Postoupení pohledávky upravuje §524 až §530 občanského zákoníku a tato úprava se použije v plném rozsahu i na obchodní závazkové vztahy. Na základě smlouvy (vždy nutná písemná forma) mezi dosavadním a novým věřitelem přechází na nového věřitele veškerá práva a příslušenství včetně všech lhůt. Věřitel může postoupit pohledávky jinému subjektu bez souhlasu dlužníka. Též lze postoupit pohledávky za úplatu či bez ní. V okamžiku, kdy je pohledávka postoupena, je postupitel (původní věřitel) povinen ihned o této skutečnosti informovat dlužníka, není však nutné dlužníka informovat předem.

K postoupení pohledávky může dojít i na základě jiné skutečnosti, např. na základě soudního rozhodnutí, tj. jedná se o **cesi nucenou**.

Ve smlouvě o postoupení pohledávky je také možno sjednat ručení postupitele za dobytost postoupené pohledávky. Postupitel (původní věřitel) se k tomuto ručení musí písemně zavázat, postupník (nový věřitel) vymáhá postoupenou pohledávku na dlužníkovi u soudu, a to bez zbytečného odkladu. Pokud toto postupník neučiní, ručení zaniká. Rozsah ručení je do výše přijaté úplaty a úroků.

Z hlediska daní porovnáváme výnos z postoupené pohledávky s hodnotou postoupené pohledávky (jmenovitou hodnotou). Pokud dojde k zisku, pak tento zisk vstupuje do základu daně. V případě, že dojde ke ztrátě z prodeje pohledávky, je tento náklad daňově neuznatelný. Z hlediska daně z přidané hodnoty není postoupení pohledávky zdanitelným plněním. (Nesnítal, 2002)

2.7.12. FAKTORING

Factoring představuje prodej (postoupení) krátkodobých pohledávek před dobou jejich splatnosti faktoringové společnosti. Předmětem faktoringu je finanční služba představující zajištění inkasa pohledávek vzniklých na základě dodávek zboží nebo služeb.

Odkupovanou pohledávkou je faktura a případně jiné dokumenty vztahující se ke konkrétní dodávce. Doba splatnosti pohledávky nesmí být delší než 180 dní, pohledávka vznikla na základě dodavatelského nezajištěného úvěru, nesmí být spojena jiná práva třetích osob (např. možnost vzájemné kompenzace objednávek), musí existovat možnost postoupení (cese) pohledávky. (Máče, 2006)

2.7.13. FORFAITING

Forfaitingové společnosti stejně jako faktoringové společnosti odkupují od svých klientů pohledávky. Liší se od faktoringových společností především tím, že odkupují obvykle pohledávky se splatností minimálně 90 dní a provádějí odkupy i s několikaletou splatností (4 a více let). Dalším významným rozdílem je, že postupované pohledávky musí být nějakým způsobem jištěny (např. dokumentárním akreditivem, bankovní zárukou, popř. avalovanou směnkou).

Jestliže odběratel forfaitingové společnosti nezplatí, může tato společnost vymáhat plnění na těch osobách, které se za kontrakt některým z instrumentů zaručily.

Forfaiting se využívá zejména při dodávkách investičních celků do zahraničí, a je proto považován za jednu z možností podpory vývozu. Výhodou je, že snižuje potřebu klasického úvěru a převádí měnové a kurzové riziko a také riziko nedobytnosti postupované pohledávky na forfaitingovou společnost. (Vozňáková, 2004)

2.7.14. UZNÁNÍ DLUHU - ZÁVAZKU

Jedná se o jednostranný projev vůle dlužníka, kterým dává věřiteli najevo, že svůj závazek uznává. Pro věřitele má význam především v tom směru, že se stává jisté, že v době uznání dluh trval - potvrzuje se jeho existence.

Náš právní řád rozlišuje dva sice podobné, ale v jednotlivostech odlišné právní instituty - uznání dluhu a uznání závazku. Pro občanskoprávní vztahy platí úprava provedená v § 558 **obč. zák.**, kde se hovoří o „**uznání dluhu**”. Tato úprava se na obchodní závazkové vztahy neuplatňuje, pro ty platí výhradně úprava provedená v § 323 **obch. zák.** (narozdíl od občanskoprávní úpravy používá pojem „**uznání závazku**”).

Narozdíl od úpravy uznání dluhu v občanském zákoníku obchodní zákoník nevyžaduje, aby prohlášení dlužníka o uznání závazku obsahovalo příslib, že závazek splní. Postačuje, že dlužník existenci závazku připouští.

Kromě písemného prohlášení, kterým dlužník uznává závazek, považuje obchodní zákoník (§ 323 odst. 2) **za uznání závazku také další právní úkony**. Jedná se o:

- placení úroků – za uznanou se považuje část závazku (peněžní částka), z níž se úroky platí (§407 odst. 2 obch. zák.),
- částečné plnění závazku dlužníkem – nastávají účinky uznání zbytku dluhu. Podmínkou je, aby bylo možno usuzovat, že částečným plněním dlužník uznává i zbytek závazku.

(<http://www.sagit.cz/pages/lexikonhesla.asp?cd=75&typ=r>)

2.7.15. SMLUVNÍ POKUTA

Zajištění závazku smluvní pokutou se řídí občanským zákoníkem a pro obchodní závazkové vztahy obchodním zákoníkem.

Úprava smluvní pokuty je v zákoně zařazena mezi prostředky zajištění závazku, přestože zajišťovací funkci plní pouze preventivně v tom smyslu, že pohružka touto sankcí vede dlužníka k tomu, aby řádně a včas splnil smluvní povinnost. Je to však zajišťovací prostředek, který závisí na solventnosti dlužníka. Proto není-li na jeho straně dostatek vůle a finančních možností dostát splatnému závazku, nelze očekávat, že smluvní pokuta bude mít jiný účinek, než ten, že o částku nezaplacené smluvní pokuty vzroste celková pohledávka

věřitele vůči tomuto dlužníkovi. Ale i v opačném případě může mít smluvně sjednaná pokuta význam, a to v případě likvidace podniku dlužníka nebo prohlášení konkurzu na jeho majetek. (http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=152&typ=r&levelid=ob_324.htm)

2.8. OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM

Opravné položky jsou tvořeny na pohledávky (Kunešová, Skálová, 1998):

- **pochybné** – u nichž je riziko, že nebudou plně nebo částečně zaplacený,
- **sporné** – tzn. za dlužníky, kteří vstoupili do konkurzu a vyrovnání.

Pojem „**opravná položka**“ představuje nepřímé snížení hodnoty pohledávky účtováním do nákladů a na pomocný (v teorii účetnictví někdy označovaný jako „vedlejší“) účet opravné položky. Původní hodnota pohledávky na aktivním účtu se nemění.

Je nutno počítat s tím, že (Kunešová, Skálová, 1998):

- pohledávka plně krytá opravnou položkou ještě z účetnictví nemizí,
- opravná položka musí být někdy rozpuštěna (zúčtována),
- tvorbou opravné položky k pohledávce ještě není definitivně dokončen proces zahrnutí nedobytné pohledávky do daňových výdajů.

Vždy je nutné rozlišovat účetní tvorbu opravných položek a daňový postup pro vytváření zákonných opravných položek nebo odpisování pohledávek. Účetní **opravná položka** má za cíl zejména korigovat hodnotu aktiva (pohledávky) podle její reálné hodnoty (inkasovatelná částka), daňový postup při tvorbě **zákonné opravné položky** sleduje čistě fiskální cíle tj. stanovit přísné podmínky a mantinely pro zahrnování nákladů z tvorby opravné položky do daňového základu.

(Ryneš, 2010)

2.8.1. ÚČETNÍ OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM

Tvorba účetních opravných položek k pohledávkám je jedním z nástrojů realizace zásady opatrnosti při vykazování aktiv a výsledků hospodaření a vyjadřuje potencionální pokles reálné hodnoty pohledávky, tj. snížení její vymožitelnosti a inkasa částek, které pohledávka představuje. Opravná položka je účetním nástrojem pro vyjádření snížení bonity pohledávek se současnou úpravou (snížením) výsledku hospodaření u věřitele. Snížení bonity

pohledávky je obvykle dáno různými příčinami, zejména špatnou finanční situací dlužníka či v některých případech i právními vadami příslušných pohledávek.

Tvorba opravné položky je účtována na vrub nákladů do účtové skupiny 55, případné čerpání, resp. rozpuštění opravné položky je účtováno ve prospěch příslušného účtu v účtové skupině 55, na kterém byl účtována tvorba opravné položky. Způsob a výše tvorby účetních opravných položek k pohledávkám nejsou závazně upraveny žádným účetním předpisem a postup se ponechává plně v kompetenci účetní jednotky a návazně na to i na posouzení auditora. Vždy se však musí respektovat podmínka, že **opravná položka může být vytvořena pouze do výše pohledávky** a opravná položka **podléhá inventarizaci**. Opravné položky k pohledávkám se vždy vytvářejí k pohledávkám za dlužníky v insolventním řízení. (Ryneš, 2010)

Tvorbu účetních opravných položek k pohledávkám účetní jednotka obvykle provádí v rámci účetní závěrky, kdy se provádí dokladová inventura pohledávek. Nezbytně nutné je odsouhlasení všech významných pohledávek s dlužníkem, po kterém následuje rozbor saldokonta. V každém podniku by měla být vytvořena **vnitropodniková směrnice**, která stanoví jakým způsobem bude společnost vytvářet opravné položky.

Např.:

- pohledávky 180 – 270 dní po splatnosti → opravná položka ve výši 35 % účetní hodnoty pohledávky,
- pohledávky 271 – 365 dní po splatnosti → opravná položka ve výši 70 % hodnoty pohledávky,
- pohledávky nad 365 dní po splatnosti → opravná položka ve výši 100 % pohledávky.

Při každé inventarizaci pohledávek se posuzuje, zda je daná opravná položka stále oprávněná, pokud ne, účetní jednotka musí takovou účetní **opravnou položku rozpustit** (tj. 391 – Opravná položka k pohledávkám na MD a 559 – Tvorba opravných položek na D). (Poradce 2008/4, 2008)

K některým pohledávkám je možno přistupovat individuálně a odhadnout jejich reálnou hodnotu i podle jiných kritérií než pouze podle doby po splatnosti.

Např. (Ryneš, 2010): - podle stavu soudního řízení,

- podle ekonomického stavu dlužníka,
- podle právních stanovisek advokátních kanceláří, atd.

2.8.2. ZÁKONNÉ OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM

Tvorbu zákonných opravných položek upravuje Zákon č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.

Daňově uznatelné opravné položky lze vytvářet k nepromlčeným pohledávkám se splatností po 31. 12. 1994, z tohoto důvodu je vhodné požadovat po dlužnících písemné uznání závazku tak, aby byla prodloužena promlčecí lhůta. Dále je nutné prověřit, zda jsou předmětné pohledávky řádně zaúčtovány, vznikly jako výnosové a byly zdaněny.

(Pilařová, 2008)

Zákon o rezervách upravuje pro poplatníky daně z příjmů (podnikatele) možnost vytvářet **dva typy opravných položek** na vrub daňově uznatelných nákladů (Ryneš, 2010):

- 1) Opravná položka k pohledávkám za dlužníky v insolventním řízení a opravná položka k pohledávkám za dlužníky v zahraničí.
- 2) Opravná položka k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosince 1994,
 - a) opravná položka k nepromlčeným pohledávkám v nominální hodnotě do 30 tis. Kč (§8c zákona o rezervách),
 - b) opravná položka k nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě do 200 tis. Kč (§8a odst. 1 a odst. 2 zákona o rezervách),
 - c) opravná položka k nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě nad 200 tis. Kč (§8a odst. 3 zákona o rezervách).

Opravné položky **nelze uplatnit** u pohledávek (odstavce 2., písmene b) c)) již odepsaných na vrub výsledku hospodaření a dále u pohledávek vzniklých:

- za společníky, akcionáři, členy družstev za upsaný vlastní kapitál,
- mezi spojenými osobami vymezenými v zákoně o daních z příjmů.

(<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/rezervy/zneni.aspx>)

Opravné položky se **nemohou vytvářet** k pohledávkám (Ryneš, 2010):

- vzniklým z titulu cenných papírů, ostatních investičních nástrojů, úvěrů, půjček, ručení, záloh, smluvních pokut, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů,
- o kterých se neúčtovalo ve výnosech podle účetních předpisů při jejich vzniku a tyto výnosy nebyly zahrnuty do základu daně z příjmu,
- vzniklým při plnění ve prospěch vlastního kapitálu a při úhradě ztráty společnosti,

- odepsaným již na vrub hospodářského výsledku,
- nabytým bezúplatně,
- vytvářejícím soubor pohledávek.

Zákonné opravné položky nesmí věřitel tvořit k pohledávkám, jestliže má zároveň k dlužníkovi splatné závazky. Podle zákona je nutno nejprve provést vzájemný zápočet pohledávek a závazků. Toto ustanovení se netýká pohledávek u dlužníků, kteří jsou v insolvenčním řízení.

(<http://www.podnikatel.cz/clanky/neuhrazene-pohledavky-v-ucetnictvi/>)

Opravné položky, jejichž tvorba na vrub daňově uznatelných nákladů je pokryta zákone o rezervách, se tvoří a čerpají, popř. ruší prostřednictvím účtu 391 – *Opravná položka k pohledávkám* souvztažně na vrub účtu 558 – *Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek* (v případě tvorby opravné položky), resp. ve prospěch účtu 558 – *Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek* (v případě čerpání, resp. rušení opravné položky).

Tvorba opravných položek uplatněná v základu daně z příjmů musí být vždy zaúčtována podle účetních předpisů.

(Ryneš, 2010)

Opravné položky k pohledávkám **se zruší** zejména v těchto případech (Ryneš, 2010):

- uhrazením pohledávky, ke které byla opravná položka tvořena,
- odpisem pohledávky, ke které byla opravná položka vytvořena v plné výši,
- ke dni ukončení či přerušení podnikatelské činnosti či nájmu,
- ke dni promlčení či zániku pohledávky.

2.8.2.1. OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM ZA DLUŽNÍKY V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ

Tuto opravnou položku mohou vytvářet pouze poplatníci účtující v soustavě podvojného účetnictví. Opravnou položku mohou podnikatelé vytvářet do výše rozvahové hodnoty pohledávek nebo pořizovací ceny pohledávek nabytých postoupením přihlášených u soudu o úpadek, a to ve zdaňovacím období, v němž byly pohledávky přihlášeny.

(Ryneš, 2010)

Opravné položky se zruší v návaznosti na výsledky insolvenčního řízení nebo v případě, že pohledávku účinně popřel insolvenční správce, věřitel nebo dlužník a zvláštní právní předpis těmto osobám právo popřít pohledávku přiznává.

Jestliže pominou důvody pro existenci opravné položky vytvořené podle tohoto ustanovení nebo na základě rozhodnutí poplatníka, je možné snížit vytvořenou opravnou položku na úroveň, která by mohla být vytvořena podle ustanovení §8a. Poplatník pak pokračuje v tvorbě opravné položky podle §8a.

(<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/rezervy/zneni.aspx>)

2.8.2.2. OPRAVNÉ POLOŽKY K NEPROMLČENÝM POHLEDÁVKÁM

Zákon o rezervách umožňuje vytvářet poplatníkům účtující v soustavě podvojného účetnictví opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994.

Zákon o rezervách stanoví tři režimy pro tvorbu opravných položek k nepromlčeným pohledávkám splatným po roce 1994 v závislosti na rozvahové hodnotě pohledávek, době po splatnosti a způsobu vymáhání pohledávek věřitelem (Ryneš, 2010):

- opravná položka k nepromlčené pohledávce v rozvahové hodnotě **do 30 tis. Kč**,
- opravná položka k nepromlčené pohledávce v rozvahové hodnotě **do 200 tis. Kč**,
- opravná položka k nepromlčené pohledávce v rozvahové hodnotě **nad 200 tis. Kč**.

➤ Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě do 30tis. Kč

Zákon také pamatuje na opravnou položky k tzv. nevýznamným pohledávkám. K těm počítá pohledávky, které sice ještě nejsou promlčené, přičemž jejich hodnota nepřesahuje částku 30 000 Kč vůči jednomu dlužníkovi. Do nákladu je můžete zúčtovat až do výše 100 %, pokud od doby splatnosti uplynulo nejméně 12 měsíců.

(<http://www.podnikatel.cz/clanky/neuhrazene-pohledavky-v-ucetnictvi/>)

➤ Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě do 200tis. Kč

Věřitel může vytvořit opravnou položku k předmětné pohledávce v rozvahové hodnotě **do 200 tis. Kč** bez ohledu na to, zda bylo zahájeno rozhodčí řízení nebo soudní řízení a zda se ho věřitel aktivně zúčastňuje, a to až **do výše 20% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky**, pokud od konce sjednaného termínu splatnosti pohledávky do posledního dne zdaňovacího období, za které se opravná položka vytváří, uplynulo **více než 6 měsíců**.

Vyšší opravné položky, než je uvedeno v předchozím odstavci, lze vytvářet ke zde uvedeným pohledávkám jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí řízení nebo soudní řízení a nebo správní řízení, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní a řádně a včas činí úkony potřebné k uplatnění jeho práva za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než:

- 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

(<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/rezervy/zneni.aspx>)

➤ **Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám v rozvahové hodnotě nad 200tis. Kč**

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994, jejichž rozvahová hodnota v okamžiku vzniku je vyšší než 200 000 Kč, mohou v období, za které se podává daňové přiznání, vytvářet poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví, jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí řízení nebo soudní řízení a nebo správní řízení, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní a řádně a včas činí úkony potřebné k uplatnění svého práva za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než:

- 6 měsíců, až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

➤ **Opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh**

Opravné položky mohou vytvářet poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví a kteří podle celního zákona ručí za celní dluh, k pohledávkám vzniklým z titulu ručení za celní dluh (tj. zajištění celního dluhu) podle celního zákona. Opravné položky podle odstavce lze vytvářet jen do výše hodnoty pohledávky odpovídající provedené úhradě celního dluhu.

(<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/rezervy/zneni.aspx>)

2.9. ODPIS POHLEDÁVEK

Důvodem pro odpis pohledávky bývá obvykle to, že pohledávku nelez po dlužníkovi vymoci. Odpisy pohledávek lze členit na účetní a daňové.

2.9.1. ÚČETNÍ ODPIS POHLEDÁVKY

Pohledávka může být odepsána na základě rozhodnutí účetní jednotky, pokud je podle jejího vyhodnocení neefektivní se snažit o vymáhání pohledávky nebo je tato šance malá. Účetní odpis pohledávky nesnižuje daňový základ. Účetní odpisy pohledávek mají své místo u pohledávky nevýznamné a také u pohledávky za dlužníkem s neznámým pobytem.

(<http://www.az-data.net/odpis-pohledavky.php>)

2.9.2. DAŇOVĚ UZNATELNÝ ODPIS POHLEDÁVKY

Aby byl odpis z daňového hlediska účinný, musí respektovat pravidla dané zákonem o dani z příjmů § 24 odst. 2 y), kde jsou přesně vyjmenovány situace, kdy lze pohledávku jednorázově odepsat a zahrnout do nákladů.

Mohou tak učinit poplatníci, kteří vedou účetnictví, jmenovitá hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, vkladem a při přeměně společnosti a to za předpokladu, že o pohledávce při jejím vzniku bylo účtováno ve výnosech a takto vzniklý zdanitelný příjem nebyl od daně osvobozen a lze-li současně k této pohledávce uplatňovat opravné položky podle písmene i) zákona o daních z příjmů, za dlužníkem:

- u něhož soud zrušil konkurz proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, a pohledávka byla poplatníkem přihlášena u insolventního soudu a měla být vypořádána z majetkové podstaty,
- který je v úpadku nebo jemuž úpadek hrozí na základě výsledků insolventního řízení,
- který zemřel, a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka,
- který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou,
- na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této dražby,

- jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledku provedení této exekuce.

Odpis pohledávky lze daňově uplatnit do výše vytvořených opravných položek. Pokud účetní jednotka daňové opravné položky netvoří, není ani odpis daňově účinný. Dále nelze uplatnit promlčenou pohledávku.

(<http://www.az-data.net/odpis-pohledavky.php>)

2.10. VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK

Řádně vedená evidence pohledávek věřitele je základním předpokladem úspěšného vymáhání pohledávek. Je nutné stanovit nejen výši pohledávky, ale především doložit, jak daná pohledávka vznikla. Z tohoto důvodu je důležité, aby věřitel vedl evidenci nejen účetních dokladů, ale také ostatních dokumentů dokládajících oprávněnost pohledávky. Mezi takové dokumenty patří zejména dodací listy, smlouvy příp. obchodní korespondence ve věci.

2.10.1. MIMOSOUDNÍ VYMÁHÁNÍ

V případě splatných pohledávek se v praxi nejčastěji postupuje tak, že nejprve věřitel **sám zkouší kontaktovat** (telefonicky, písemnou formou) **dlužníka** a upomíná ho o úhradu, zjišťuje důvody opoždění platby, případně nabízí splátkový kalendář, zjišťuje možnosti úhrady pohledávky ze strany dlužníka formou postoupení jeho vlastní pohledávky, započtením, atd. Pokud selže i tento způsob vymáhání zasílají se ostřeji formulované upomínky, dochází k vyčíslení úroků z prodlení, smluvní pokuty, atd. Dochází také na upozornění o dalším postupu v případě neuhrazení pohledávek, zejména předání vymáhání advokátní kanceláři.

V případě, že selžou veškeré výše uvedené pokusy věřitele o úhradu ze strany dlužníka, osvědčuje se využití specializované firmy či advokátní kanceláře zabývající se vymáháním pohledávek. Vymáhání pohledávek se většinou uskutečňuje na základě mandátní smlouvy, v níž mandant zplnomocňuje mandatáře k vymáhání pohledávky, nebo na základě smlouvy o právním zastoupení, ve které jsou dohodnuty konkrétní smluvní podmínky při vymáhání – např. výše zálohy, provizní odměny z vymožené částky, úhrada nákladů na vymáhání pohledávek, atd.

V praxi přistupuje advokátní kancelář k zaslání ostře formulované upomínky vůči dlužníkovi k zaplacení pohledávky. Pokud selže i tento poslední smírný pokus, dochází k vymáhání pohledávky soudní cestou, tzn. formou státního donucení.

(<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/pohledavky-zanik-postup-opu/1000818/51672/>)

2.10.2. SOUDNÍ VYMÁHÁNÍ

Při soudním vymáhání je pro věřitele vhodné zajistit si kvalifikovanou právní pomoc tím, že se nechá zastupovat právním zástupcem (podnikový či komerční advokát).

Předpokladem pro zahájení řízení je žaloba, která musí splňovat náležitosti dle § 79 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, kterými jsou: označení účastníků řízení, příp. jejich zástupců či zmocněnců, kteří musí být v žalobě označeni tak, aby bylo nepochybné, kdo se má řízení účastnit a s kým má soud jednat, a aby nebylo možné zaměnit je s někým jiným. **Fyzickou osobu** je nutno označit jménem, příjmením, rodným číslem, bydlištěm, příp. i místem podnikání a identifikačním číslem, pokud se jedná o fyzickou osobu podnikající. **Právníckou osobu**, která se zapisuje do obchodního rejstříku, je třeba označit uvedením obchodního jména, dodatku označujícího její právní formu a dále také sídlem.

V žalobě je nutno **označit věc**, které se žaloba týká, např. „zaplacení Kč 10 000,- Kč s příslušenstvím“ apod. Příslušenstvím pohledávky jsou úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním (tedy i soudní poplatek a odměna advokáta ve výši dle příslušné vyhlášky). V žalobě musí být uvedeno, čeho se žalobce domáhá (žalobní petit). Ten musí být přesný, určitý a srozumitelný. Vymezení práv a jim odpovídajících povinností musí být v žalobním petitu provedeno tak přesně, určitě a srozumitelně, aby po jeho převzetí do výroku rozhodnutí bylo rozhodnutí vykonatelné.

V souvislosti s žalobou je důležité také zmínit soudní poplatek, který je dle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, povinen v případě návrhu na peněžité plnění platit žalobce ve výši 4 % z ceny předmětu řízení vyjádřené peněžní částkou (do 15.000,- Kč činí soudní poplatek částku ve výši 600,- Kč).

V praxi se lze často setkat s tím, že společně s žalobou je podán návrh na vydání **platebního rozkazu**. Platební rozkaz je formou rozhodnutí u tzv. **zkráceného řízení**. Jedná se o zvláštní druh řízení, které je charakteristické právě tím, že v jiném než zkráceném řízení platební rozkaz nelze vydat. Základním předpokladem pro úspěšné vydání platebního rozkazu je především existence nepochybných nároků. V platebním rozkazu soud žalovanému uloží,

aby do 15 dnů od doručení platebního rozkazu zaplatil žalobci uplatněnou pohledávku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal odpor u soudu, který platební rozkaz vydal. Tzv. odpor má tu vlastnost, že jeho podáním se platební rozkaz ruší a dochází k nařízení jednání.

Novým institutem je **elektronický platební rozkaz**, který může vydat soud na návrh žalobce. Návrh je podán na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem žalobce a nepřevyšuje peněžité plnění požadované žalobcem 1 000 000,- Kč.

Dalším institutem je **směnečný (šekový) platební rozkaz**. Jeho podstata je obdobná jako u klasického platebního rozkazu s tím rozdílem, že žalobce musí předložit směnku či šek. Tyto dokumenty je nutno předložit v originále. Žalovanému je zde uloženo, aby do tří dnů zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo aby v této lhůtě podal námítky.

Zvláštním druhem rozsudku je **rozsudek pro uznání**. Uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání. Uzná-li žalovaný nárok proti němu žalobou uplatněný jen zčásti, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání, jen navrhne-li to žalobce.

Zvláštním druhem rozsudku je **také rozsudek pro zmeškání**. Úprava rozsudku pro zmeškání spočívá ve fikci, podle které, zmešká-li žalovaný řádně nařízené soudní jednání, pokládají se skutková tvrzení žalobce obsažená v žalobě za nesporná. V případě, že žaloba směřuje proti více žalovaným, lze rozhodnout rozsudkem pro zmeškání pouze tehdy, nedostaví-li se k jednání žádný žalovaný.

Pravomocné rozhodnutí soudu o povinnosti dlužníka zaplatit pohledávku včetně příslušenství (úroky z prodlení, náklady soudního řízení) ještě neznamená, že dlužná částka bude uhrazena. V souvislosti s tím je nutné dále pokračovat ve vymáhání pohledávky prostřednictvím soudního výkonu rozhodnutí či exekuce.

(<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/pohledavky-zanik-postup-opu/1000818/51672/>)

2.10.3. SOUDNÍ VÝKON ROZHODNUTÍ, EXEKUCE

Předpokladem pro podání návrhu na soudní výkon rozhodnutí či návrhu na exekuci je exekuční titul. Rozumí se jím listina vydaná oprávněným orgánem, která má zákonem předepsanou formu a ve které ukládá určité osobě jakoukoliv povinnost. Pokud exekuční titul neobsahuje určení lhůty ke splnění povinnosti, má se za to, že povinnosti uložené exekučním titulem je třeba splnit do 3 dnů.

Věřitel se může obrátit na soud nebo soudního exekutora s návrhem na výkon soudního rozhodnutí neboli exekuci. Zákon pak uvádí různé způsoby výkonu rozhodnutí ukládající zaplacení peněžité částky, a to: srážkami ze mzdy a jiných příjmů dlužníka, příkázáním pohledávky dlužníka, prodejem movitých a nemovitých věcí, prodejem podniku, zřízením zástavního práva k nemovitostem.

Věřitel má možnost vymoci pohledávku dvěma způsoby: buď **podáním návrhu na soudní výkon rozhodnutí** podle občanského soudního řádu, nebo **formou exekuce** podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti. Jedním **ze základních rozdílů** mezi soudním výkonem rozhodnutí a exekucí je, že věřitel musí v rámci návrhu na soudní výkon rozhodnutí určit, kterým ze shora uvedených způsobů má být pohledávka vymožena a soud je tímto určením vázán. Věřitel sám musí zjišťovat další majetek povinného tak, aby mohl podávat nové návrhy na výkon rozhodnutí. V případě postupu dle exekučního řádu lze návrh na exekuci adresovat přímo vybranému exekutorovi bez povinnosti určení způsobu provedení exekuce. Tuto iniciativu přebírá exekutor a sám vyhledává majetek povinného tak, aby našel nejvhodnější způsob provedení exekuce. Exekutor předá návrh na provedení exekuce spolu s žádostí o pověření k jejímu provedení soudu, který je povinen rozhodnout v 15 denní lhůtě. Od okamžiku doručení usnesení soudu o nařízení exekuce nesmí povinný, s výjimkou uspokojování základních životních potřeb, běžné obchodní činnosti a správy, nakládat se svým majetkem. Výše odměny a náhrady nákladů exekutora jsou vymezeny tarifem.

(<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/pohledavky-zanik-postup-opu/1000818/51672/>)

2.10.4. INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), upravuje postupy při uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení.

Jedním z klíčových momentů insolvenčního řízení je **přihlášení pohledávky**. Teprve přihláškou pohledávky ji totiž věřitel uplatnil v insolvenčním řízení. I když věřitel podal insolvenční návrh, kterému bylo posléze vyhověno, teprve přihláškou pohledávky ji uplatnil. Přihlášku pohledávky může uskutečnit každý, kdo tvrdí, že je věřitelem, respektive, že má za úpadcem pohledávku.

Příhláška pohledávky má velmi důležitý vztah k promlčení a prekluzi pohledávky. Promlčení se tzv. staví, promlčecí doba přestává běžet. Pokud hrozí prekluze, tzn. zánik práva jeho neuplatněním, pak přihláška pohledávky způsobí, že k zániku prekluzí nedojde. (<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/pohledavky-zanik-postup-opu/1000818/51672/>)

2.11. PROMLČENÍ POHLEDÁVEK

➤ **Občanský zákoník**

Pohledávka vzniklá podle občanského zákoníku se promlčuje po uplynutí tří let od její splatnosti (§ 101). Pokud věřitel uplatní v promlčecí době pohledávku u soudu, potom promlčecí doba od tohoto uplatnění po dobu soudního řízení neběží (§ 112). V případě, že dlužník svůj dluh písemně uzná, přičemž musí uznat důvod i výši dluhu, počítá se nová desetiletá promlčecí doba, a to ode dne uznání dluhu. Jestliže byla s uznáním dluhu stanovena i nová lhůta plnění závazku, počítá se desetiletá lhůta od uplynutí této lhůty (§ 110).

➤ **Obchodní zákoník**

Promlčecí doba u pohledávek vzniklých mezi podnikateli nebo jinými účastníky závazkových vztahů, které se řídí obchodním zákoníkem, je čtyřletá a začíná běžet opět ode dne, kdy měl být závazek splněn, tj. od data splatnosti. Písemným prohlášením dlužníka začíná běžet nová čtyřletá lhůta (na rozdíl od desetileté lhůty podle občanského zákoníku). Také v tomto případě soudní řízení promlčecí lhůtu staví (§ 402). Obchodní zákoník omezuje celkovou promlčecí lhůtu na nejvýše deset let ode dne, kdy počala běžet poprvé (§ 408). (<http://www.kodap.cz/cs/periodika/kodap-vas-pritel/horke-tema-promlцени-pohledavek-a-rozpousteni-opravnych-po.html>)

3. CÍL A METODIKA

Cílem této diplomové práce bylo posoudit pohledávky z účetního a daňového hlediska. Analyzovat je v konkrétní účetní jednotce a zjistit způsoby jejich zajištění či vymáhání po uplynutí doby splatnosti. Praktická část byla také zaměřena na aplikaci zákonných opravných položek a odpisů k pohledávkám v praxi, a následný vliv na základ a výši daně.

Objektem zkoumání této práce byla společnost INJETON PLAST, spol. s r. o., která působí v oblasti výroby a prodeje vstřikovaných spotřebních výlisků z plastů.

3.1. TECHNIKA PŘÍPRAVY LITERÁRNÍ REŠERŠE

V první části diplomové práce bylo čerpáno z odborné a vědecké literatury týkající se problematiky pohledávek z obchodních vztahů, jejich řízení, zániku, zajištění, tvorby účetních a daňových opravných položek, odpisů k pohledávkám a způsobu vymáhání pohledávek. Dané podklady jsou zpracovány v literárním přehledu.

3.2. TECHNIKA SBĚRU DAT

Podklady a údaje o společnosti a řešení dané problematiky byly získány prostudováním podnikových dokumentů (rozvaha, účetní závěrka, výkaz zisků a ztrát) a na základě konzultací s jednatelem a účetní dané firmy.

K získání údajů o vývoji podniku jsou také použity internetové stránky a Obchodní rejstřík.

3.3. METODICKÝ POSTUP

V prvním okruhu této práce byly na základě konzultací s jednatelem a účetní podniku získány základní informace o firmě INJETON PLAST, spol. s r. o. V části účtování pohledávek uvádím názvy syntetických účtů, včetně účtů analytických, na kterých v souvislosti s pohledávkami společnost účtuje.

V druhé části práce je řešen vývoj pohledávek firmy a finanční analýza, které jsou vytvořeny na základě rozvahy podniku. Tato kapitola byla zaměřena na konstrukci a zhodnocení některých ukazatelů finanční analýzy, které souvisejí s monitorováním pohledávek. V rámci finanční analýzy byla provedena horizontální, vertikální a poměrová analýza.

➤ **Horizontální analýza**

$$\% \Delta KrPoh_{t/t-1} = \frac{KrPoh_t - KrPoh_{t-1}}{KrPoh_{t-1}} * 100$$

$\% \Delta KrPoh_{t/t-1}$ Procentní změna krátkodobých pohledávek v čase t oproti t-1

$KrPoh_t$ Krátkodobé pohledávky v čase t

$KrPoh_{t-1}$ Krátkodobé pohledávky v čase t-1

$$\% \Delta KrPOV_{t/t-1} = \frac{KrPOV_t - KrPOV_{t-1}}{KrPOV_{t-1}} * 100$$

$\% \Delta KrPOV_{t/t-1}$ Procentní změna krátkodobých pohledávek z obchodních vztahů v čase t oproti t-1

$KrPOV_t$ Krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů v čase t

$KrPOV_{t-1}$ Krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů v čase t-1

➤ **Vertikální analýza**

$$\% \text{podíl } KrPoh_t = \frac{KrPoh_t}{OAkt_t} * 100$$

$\% \text{podíl } KrPoh_t$ Procentní podíl krátkodobých pohledávek v čase t

$KrPoh_t$ Krátkodobé pohledávky v čase t

$OAkt_t$ Oběžná aktiva v čase t

$$\% \text{podíl } KrPOV_t = \frac{KrPOV_t}{KrPoh_t} * 100$$

%podíl $KrPOV_t$ Procentní podíl krátkodobých pohledávek z obchodních vztahů v čase t

$KrPOV_t$ Krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů v čase t

$KrPoh_t$ Krátkodobé pohledávky v čase t

➤ Poměrová analýza

$$\text{Rychlost obratu } POV_t = \frac{T_t}{\text{Průměrný stav } POV_t}$$

Rychlost obratu POV_t Rychlost obratu pohledávek z obchodních vztahů v čase t

T_t Tržby v čase t

Průměrný stav POV_t Průměrný stav pohledávek z obch. vztahů v čase t

$$T_t = TPZ_t + TPVVS_t$$

T_t Tržby v čase t

TPZ_t Tržby za prodej zboží v čase t

$TPVVS_t$ Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v čase t

$$\text{Průměrný stav } POV_t = \frac{POV_t + POV_{t-1}}{2}$$

Průměrný stav POV_t Průměrný stav pohledávek z obchodních vztahů v čase t

POV_t Pohledávky z obchodních vztahů v čase t

POV_{t-1} Pohledávky z obchodních vztahů v čase t-1

$$POV = DIPOV + KrPOV$$

POV.....Pohledávky z obchodních vztahů

DIPOV.....Dlouhodobé pohledávky z obchodních vztahů

KrPOV.....Krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů

$$Doba\ obratu\ POV_t = \frac{Průměrný\ stav\ POV_t}{T_t / 365}$$

Doba obratu POV_tDoba obratu pohledávek z obch. vztahů v čase t

Průměrný stav POV_tPrůměrný stav pohledávek z obch. vztahů v čase t

T_t Tržby v čase t

Další okruh této práce byl zaměřen na samotnou analýzu pohledávek firmy po uplynutí doby splatnosti, tzn. na tvorbu zákonných i účetních opravných položek a stejně tak zákonných i účetních odpisů k pohledávkám. Tvorba zákonných opravných položek a odpisů byla aplikována na konkrétní příklady, aby bylo patrné jak právě tato tvorba dopadá na základ daně a potom také na samotnou výši daně.

Poslední okruh této diplomové práce se zabýval zjišťováním způsobů zajištění a vymáhání pohledávek, které společnost INJETON PLAST, s. r. o. používá.

Všechny účetní případy v této práci jsou účtovány podle účetní osnovy společnosti INJETON PLAST, spol. s r. o., která se výrazně neliší od účetní osnovy, která byla v dřívější době závazná pro všechny účetní jednotky, ale má svoje určitá specifika, která společnosti vyhovují a pomáhají jí v lepší orientaci.

3.4. TECHNIKA ZPRACOVÁNÍ DAT

Všechna zjištěná data jsou zpracována do textu, schémat, tabulek a grafů na PC v prostředí Microsoft Word a Microsoft Excel 2003.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

4.1. CHARAKTERISTIKA VYBRANÉHO PODNIKU

Společnost **INJETON PLAST s.r.o.**, působí na trzích od roku 2007 jako samostatný podnikatelský subjekt v oblasti výroby a prodeje vstříkovaných spotřebních výlisků z plastů. Společnost disponuje vlastní výrobní kapacitou s technickým zázemím. Tuto kapacitu nabízí jako vedlejší produkt činnosti k využití obchodním partnerům společnosti. Firma INJETON PLAST, spol. s r. o. má poněkud neobvyklý proces výroby jejich produktů. Suroviny potřebné na výrobu plastů nakupuje od dodavatelů, sama z nich však nevyrábí, ale prodává je další firmě ke zpracování. Tato firma z nakoupeného materiálu vyrábí zboží výhradně jen pro společnost INJETON PLAST, spol. s r. o., která si od nich vyrobené zboží odkupuje zpět. Tato firma také vyrábí produkty na strojích, které jsou ve vlastnictví společnosti INJETON PLAST, spol. s r. o.

Pro evidenci majetku a zpracování účetnictví používá firma INJETON PLAST, spol. s r.o ekonomický systém Mark, jehož dodavatelem je Valet MT, s.r.o. Tento systém je určen pro malé, střední i velké podniky. Je složen z několika samostatných a vzájemně provázaných modulů. Základní verze, doplněná o mzdy, sklad, zakázky a majetek, spolehlivě zajistí kompletní vedení ekonomiky firem. Části systému tvoří jednotný celek, lze je však provozovat také samostatně. Vzájemná datová provázanost jednotlivých částí systému zrychluje práci a omezuje vznik chyb. Všechny moduly obsahují množství standardních tiskových sestav. Pomocí připojených průvodců má uživatel možnost vytvářet a uchovávat vlastní tiskové výstupy a exporty dat (např. pro Word, Excel, Access). Systém lze provázat s různými manažerskými informačními systémy pro rozhodování (MIS). MARK je odborně posouzen znalci z oboru účetnictví a jeho aktualizace probíhá v souladu s předpisy platnými pro zpracování účetní a mzdové evidence.

Firma INJETON PLAST, spol. s r.o. je plátcem daně z přidané hodnoty a přiznání k této dani podává každý měsíc.

Pro oceňování pohledávek a závazků, které vznikly při obchodování s Evropskou Unií používá firma INJETON PLAST, spol. s r.o. měsíční kurz vyhlášený vždy první den v měsíci Českou národní bankou. Avšak cizí měně a případným kurzovým rozdílům se snaží vyhýbat.

U všech zahraničních operací se snaží prosadit českou korunu a v případě neúspěchu se uchyluje k tzv. Bárterovému obchodu, což je druh obchodu, při němž se zboží nebo služby vyměňují za určité množství jiného zboží nebo služeb.

4.1.1. HISTORIE SPOLEČNOSTI

Výroba spotřebních produktů z plastů ve firmě INJETON PLAST spol. s r.o. má již více než čtyřicetiletou tradici. V roce 1965 vznikla ve Velkém Meziříčí provozovna bývalého Okresního podniku služeb se sídlem v Bystřici nad Pernštejnem. V roce 1990 se tato provozovna vyčlenila a vznikl samostatný podnik pod názvem LISOVNA PLASTŮ Velké Meziříčí s. p. V roce 1992 v rámci probíhajícího procesu privatizace v našem státě byla nemovitost, ve které se nacházel státní podnik, na základě restituce navrácena původnímu majiteli. Tento akt v roce 1991 inicioval založení soukromé firmy pod názvem LISOVNA PLASTŮ spol. s r.o.

Na základě projektu rozdělení došlo 31. července 2007 k zániku společnosti LISOVNA PLASTŮ bez likvidace a současně vznikly tři samostatné subjekty. Společnost **INJETON PLAST spol. s r. o.** se stala jednou z nástupnických společností. (Původní název společnosti INJETON PLAST, spol. s r. o. zněl IMP, spol. s r. o., avšak tento název byl brzy pozměněn. Výpis z obchodního rejstříku je uveden v příloze č. 1).

4.1.2. ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Obchodní jméno:	INJETON PLAST, spol. s r.o.
Sídlo:	Velké Meziříčí, Moráňská 2, PSČ 594 01
Identifikační číslo:	277 40 480
Právní forma:	Společnost s ručením omezeným
Základní kapitál:	200 000,-- Kč

4.1.3. PŘEDMĚT ČINNOSTI

Předmětem podnikání společnosti INJETON PLAST spol. s r.o. jsou následující činnosti:

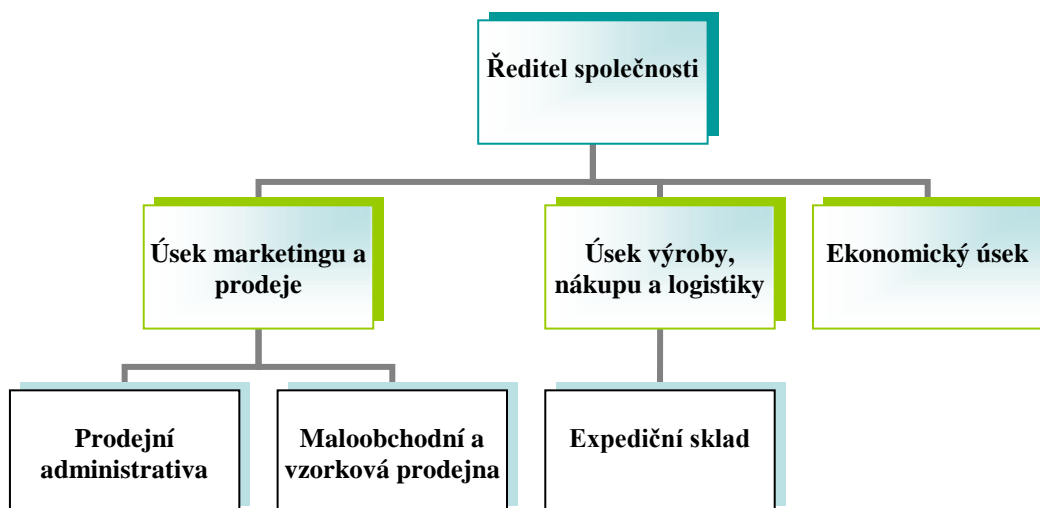
- výroba plastových výrobků a pryžových výrobků,
- velkoobchod,
- specializovaný maloobchod a maloobchod se smíšeným zbožím,
- zprostředkování obchodu a služeb,
- činnost podnikatelských, finančních, organizačních a ekonomických poradců.

Výrobní sortiment společnosti lze rozčlenit do těchto skupin:

- skupina nádoby (vědra, dřezy, úklidové soupravy, mísy, atd.)
- skupina koše (na pleny, prádlo, odpadkové koše výkyvné a závěsné, kancelářské, atd.)
- skupina ramínka
- skupina koupelnové doplňky (sušáky, držáky na zubní potřeby, věšáky, poutka, kolíčky na prádlo, pouzdra na mýdla, atd.)
- skupina kuchyňské doplňky (slánky, lisy na citron a grep, hrníčky, struhadla, podnosy, nálevky, mísy, škrabky, atd.)
- skupina zahradní a ostatní doplňky (okrasné obaly, květináče, truhlíky, konvičky, navlhčovače, létající talíře, atd.)

4.1.4. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA

Schéma č. 1: Organizační struktura společnosti INJETON PLAST, s. r. o.

Úsek marketingu a prodeje:

- vyřizování objednávek a reklamací
- styk se zákazníky + reklama

Úsek výroby, nákupu a logistiky:

- nákup a příjem zboží, výrobků, materiálu, ...
- evidence na skladových kartách

Ekonomický úsek:

- účtování mezd, faktur, peněžních prostředků
- stará se o pokladnu a veškerou hotovost

4.2. POUŽÍVANÉ ÚČTY Z OBLASTI POHLEDÁVEK

V účetní osnově firmy INJETON PLAST, spol. s r. o., která je uvedena v příloze č. 2, nenalezneme analytické rozlišení dlouhodobých a krátkodobých pohledávek, protože se účtuje pouze o pohledávkách krátkodobých. Pokud by vznikly v průběhu roku dlouhodobé pohledávky, účtový rozvrh by se upravitel o analytické účty rozlišující pohledávky na dlouhodobé a krátkodobé.

Z účtové skupiny 31 – *Pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé)* se používají tři syntetické účty, a to účet 311 – *Odběratelé*, účet 314 – *Poskytnuté provozní zálohy* a účet 315 – *Ostatní pohledávky*.

Na účtu 311 – *Odběratelé* se rozlišují pohledávky za tuzemskými a zahraničními odběrateli prostřednictvím analytických účtů 311001 – *Tuzemští odběratelé* a 311002 – *Zahraniční odběratelé*. Ze zahraničních odběratelů obchoduje společnost pouze s podniky v rámci EU.

V rámci účtu 314 – *Poskytnuté provozní zálohy* se nejvíce používá účet 314001 – *Poskytnuté zálohy*. Tuto formu placení záloh využívá firma především k úhradě elektrické energie.

INJETON PLAST, spol. s r. o. vůbec nepoužívá účet 324 – *Přijaté zálohy*, protože na zálohy od svých odběratelů využívá tzv. proforma faktur. Proforma faktura (nebo také

zálohová faktura) představuje A-konto platbu, nebo-li platbu předem. V okamžiku účtování dochází ke zvýšení finančních prostředků a ke snížení pohledávek vůči odběrateli. Z daňového hlediska (Daně z přidané hodnoty) se však tato platba nijak neprojeví, protože zálohová faktura není daňový doklad.

Pro ostatní pohledávky slouží analytický účet 315000 – *Jiné pohledávky*.

Pro přepočet pohledávek vyjádřených v cizí měně na českou měnu společnost používá měsíční kurz devizového trhu vyhlášený ČNB. Na následujícím grafu je zaznamenán vývoj devizového kurzu CZK/EUR za rok 2010.

Graf č. 1: Vývoj devizového kurzu CZK/EUR v roce 2010

Zdroj: Česká národní banka

Jak je patrné z výše uvedeného grafu, vznikaly většinou společnosti v roce 2010 v souvislosti s pohledávkami kurzové ztráty, neboť docházelo převážnou část roku k poklesu devizového kurzu a společnost inkasovala nižší částky.

4.3. ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK VYBRANÉ SPOLEČNOSTI

Analýza pohledávek patří mezi první potřebné kroky, na jejímž základě je možné specifikovat optimální postupy řešení pohledávek, ať se jedná o tvorbu opravných položek, odpisy pohledávek, o jejich zajištění, soudní nebo mimosoudní vymáhání, postoupení nebo-li cesy pohledávek, apod.

4.3.1. SJEDNÁVÁNÍ PODMÍNEK PRODEJE

Firma INJETON PLAST, spol. s r. o. si svoje zákazníky hýčká a tím si zajišťuje udržení klientely současné, ale samozřejmě tím získává i klientelu novou. Poskytuje jim různé slevy, bonusy a při odběru nad určité množství umožňuje i dovoz zdarma. Stálý odběratel je oprávněn při odběru zboží nad 40 000 Kč v základních cenách požadovat na prodávajícím dopravu do svého sídla zdarma. Odebere-li odběratel jednorázově zboží v hodnotě nad 40 000 Kč v základních cenách a nebude-li požadovat zdarma dopravu od prodávajícího, má nárok na slevu 3 % ze základních cen. Náklady na dopravu zboží v hodnotě do 40 000 Kč včetně DPH hradí vždy kupující.

Firma INJETON PLAST, spol. s r. o. zvýhodňuje svoje smluvní odběratele. Za smluvní odběratele se pro příslušné období považuje kupující, který uzavřel písemnou kupní smlouvu a v daném smluvním období pravidelně odebírá od prodávajícího zboží. Minimální hodnota každého odběru musí vždy přesáhnout 20 000 Kč.

- Smluvnímu odběrateli přísluší po celé období účinnosti kupní smlouvy sleva ze základních cen ve výši 10 %.
- Sleva za platbu předem nebo v hotovosti 2 %.
- Pokud smluvní odběratel splní následující podmínky bude mu dobropsán čtvrtletní bonus. Bonus je splatný do 25-ti dnů ode dne vystavení.
 - Bonus 2 %, jestliže odebral za čtvrtletí zboží od prodávajícího v hodnotě od 100 000 Kč do 250 000 Kč.
 - Bonus 4 %, jestliže odebral za čtvrtletí zboží od prodávajícího v hodnotě od 250 000 Kč do 500 000 Kč.
 - Bonus 6 %, jestliže odebral za čtvrtletí zboží od prodávajícího v hodnotě od 500 000 Kč do 750 000 Kč.
 - Bonus 8 %, jestliže odebral za čtvrtletí zboží od prodávajícího v hodnotě od 750 000 Kč do 1 000 000 Kč.
 - Bonus 10 %, jestliže odebral za čtvrtletí zboží od prodávajícího v hodnotě nad 1 000 000 Kč.
 - Hodnota zboží je pro tyto účely počítána ze základních cen.
 - Odběratel má nárok na dobropsání bonusu i v případě, když suma hodnoty zboží odebraného za půlrok se bude rovnat dvojnásobku čtvrtletního limitu platného pro danou bonitní skupinu.

4.3.2. ROZVAHA PODNIKU

Rozvaha podniku poskytuje přehled o tom, jaké pohledávky firma eviduje a v jaké výši. Zde jsou pohledávky rozděleny podle doby splatnosti a ty dále podle účely, pro který vznikly.

Tabulka č. 1: Rozvaha v plném rozsahu k 31.12.2010 – Pohledávky

Označení	Text	Řádek	Brutto	Korekce	Netto
C.III.	Krátkodobé pohledávky	48	914 411,40	126 480	787 931,40
C.III.1	Pohledávky z obchodních vztahů	49	660 863,40	126 480	534 383,40
C.III.6	Stát - daňové pohledávky	54	3 347		3 347
C.III.7	Krátkodobé poskytnuté zálohy	55	106 580		106 580
C.III.9	Jiné pohledávky	57	143 621		143 621

V tabulce nejsou uvedeny dlouhodobé pohledávky, protože společnost účtuje pouze o pohledávkách krátkodobých. Jak je z tabulky patrné, součet krátkodobých pohledávek činí 914 411,40 Kč, přičemž největší zastoupení mají pohledávky z obchodních vztahů a to přibližně ve výši 72 %. Zbývající procenta připadají na daňové pohledávky za státem, poskytnuté zálohy a jiné pohledávky.

Z rozvahy je také patrná tvorba zákonných i účetních opravných položek k pohledávkám. Jsou uvedeny ve sloupci Korekce. Ke konci roku 2010 tyto opravné položky činily 126 480,-Kč, což je asi 14 % z celkové hodnoty krátkodobých pohledávek společnosti. Z tohoto údaje tedy vyplývá, že společnost vede určité množství pohledávek po lhůtě splatnosti. Vzhledem k velikosti firmy a k faktu, že společnost dává přednost ověřeným a spolehlivým odběratelům, kteří nemají problémy se splácením svých závazků, se dá toto číslo považovat za poměrně nízké.

4.3.2.1. VÝVOJ POHLEDÁVEK PODNIKU

Výsledky zjišťování vývoje pohledávek podniku je velice důležitá informace. V oblasti pohledávek je důležité vědět, zda klesají či rostou ve srovnání s minulými roky a popřípadě objasnit proč se tomu tak děje.

Tabulka č. 2: Vývoj pohledávek v brutto hodnotě v období let 2008 – 2010

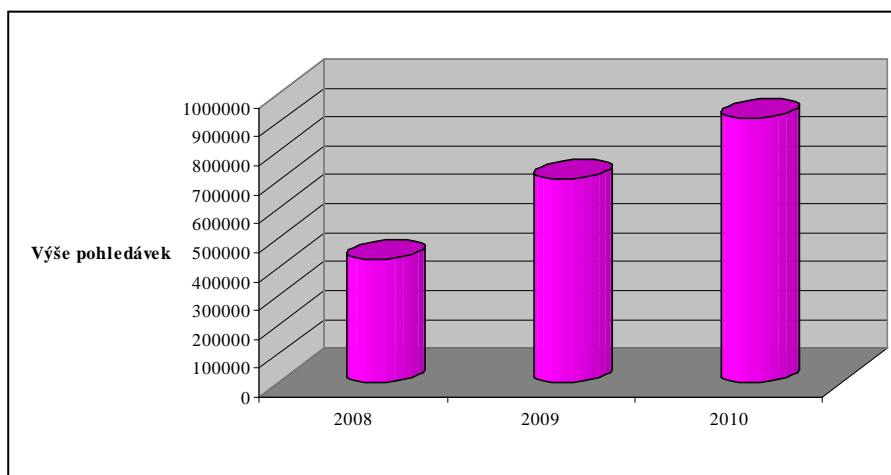
Typ pohledávky	Rok		
	2008	2009	2010
Krátkodobé pohledávky	427 810	705 492	914 411,40
Pohledávky z obchodních vztahů	294 878	512 938	660 863,40
Stát – daňové pohledávky	2 614	0	3 347
Krátkodobé poskytnuté zálohy	43 582	84 360	106 580
Jiné pohledávky	86 736	108 194	143 621

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že vývoj pohledávek se za jednotlivá období nijak výrazně nemění.

Od roku 2008 se však hodnoty pohledávek v celkovém součtu zvyšují, a to z toho důvodu, že podnik se dostává více do podvědomí možných odběratelů. V roce 2007 totiž došlo k rozdělení původního podniku a s tím i provázaná změna názvu firmy, který ještě nebyl známý. Plusem určitě zůstává zvyšující se hodnota pohledávek a dá se předpokládat, že tomu tak bude i v budoucích letech.

Vývoj pohledávek zachycen v následujícím grafu.

Graf č. 2: Vývoj pohledávek v brutto hodnotě v období let 2008 – 2010 (v tis. Kč)

4.3.3. FINANČNÍ ANALÝZA POHLEDÁVEK

Tato kapitola je zaměřena na konstrukci a zhodnocení některých ukazatelů finanční analýzy, které souvisejí s monitorováním pohledávek. V rámci finanční analýzy byla provedena horizontální, vertikální a poměrová analýza za poslední tři účetní období, a to v letech 2008, 2009 a 2010.

Prostřednictvím **horizontální analýzy** byl sledován vývoj krátkodobých pohledávek včetně pohledávek z obchodních vztahů (viz tabulka č. 3)

Pomocí **vertikální analýzy** byly zjištěny procentní podíly krátkodobých pohledávek na oběžném majetku a krátkodobých pohledávek z obchodních vztahů na krátkodobých pohledávkách (viz tabulka č. 4)

V rámci **poměrové analýzy** byly zkoumány vybraní ukazatelé aktivity, a to rychlost obratu a doba obratu pohledávek z obchodních vztahů (viz tabulka č. 5)

Ve finanční analýze nebyly sledovány žádné dlouhodobé pohledávky z důvodu jejich nulové výše.

➤ Horizontální analýzy

Tabulka č. 3: Horizontální analýza krátkodobých pohledávek

Ukazatel	2010	2009	% Δ 10/09	2008	% Δ 09/08
Krátkodobé pohledávky	914 411,4	705 492	29,6 %	427 810	64,9 %
Krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů	660 863,4	512 938	28,8 %	294 878	74,0 %

V roce 2009 vzrostly krátkodobé pohledávky oproti roku 2008 o 64,9 % a v roce 2010 oproti roku 2009 krátkodobé pohledávky opět vzrostly, ale jen o pouhých 29,6 %. V případě krátkodobých pohledávek z obchodních vztahů v roce 2009 vzrostly oproti roku 2008 o 74,0 % a v roce 2010 oproti roku 2009 o 28,8 %. Největší zvýšení nastalo z roku 2008 na rok 2009 a to z důvodu získání největšího množství odběratelů, firma se stává více známou, zaměřuje se jak na známé klienty z dřívější doby, ale také na klienty nové, kterým poskytuje různé slevy a zvýhodnění, které byly uvedeny v kapitole 4.3.1.

➤ Vertikální analýza

Tabulka č. 4: Vertikální analýza některých položek aktiv

Ukazatel	2010	Podíl	2009	Podíl	2008	Podíl
Oběžná aktiva	26 907 232,59		19 368 657,37		21 730 638,56	
Krátkodobé pohledávky	914 411,4	3,4 %	705 492	3,6 %	427 810	2 %
Krátkodobé pohledávky z obch. vztahů	660 863,4	2,5 %	512 938	2,7 %	294 878	1,4 %

V roce 2008 tvořili krátkodobé pohledávky 2 % z celkové hodnoty oběžných aktiv, v roce 2009 hodnota činila 3,6 % a v roce 2010 3,4 %. Krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů zaujímaly na celkové hodnotě oběžných aktiv v roce 2008 1,4 %, v roce 2009 2,7 % a v roce 2010 2,5 %.

Jak je patrné z tabulky, hodnoty jsou poměrně nízké. Tyto nízké hodnoty jsou zapříčiněné držením velkého množství peněz na bankovních účtech. Firma INJETON PLAST, spol. s r. o. totiž zamýšlí v nejbližší době tyto peníze investovat.

Z výsledku horizontální a vertikální analýzy je také patrné, že v průběhu posledních let mají krátkodobé pohledávky tendenci růst. Je to samozřejmě způsobeno i růstem krátkodobých pohledávek z obchodních vztahů, protože právě tyto pohledávky mají na celkových krátkodobých pohledávkách největší podíl. Tyto zvyšující se čísla můžeme připisovat zvyšujícímu se počtu odběratelů, ale také na možnou zhoršující se platební morálku odběratelů.

➤ Poměrová analýza

Tabulka č. 5: Vybraní ukazatelé aktivity

Ukazatel	2010	2009
Tržby za prodej zboží a vlastních výrobků a služeb	16 880 490,07	12 925 816,64
Průměrný stav pohledávek z obchodních vztahů	586 900,7	403 908
Rychlost obratu pohledávek z obchodních vztahů	29	32
Doba obratu pohledávek z obchodních vztahů	13	11

V roce 2009 byly pohledávky z obchodních vztahů spláceny v průměru za 11 dní a v roce 2010 v průměru za 13 dní. Znamená to tedy, že odběratelé v průměru splácí vystavené faktury v inkasním období. Toto inkasní období je zajištěno penalizací v případě neuhrazení faktur do 30-ti dní od jejich vystavení. Ve skutečnosti však budou výše vypočtené hodnoty vyšší, protože jsou v tržbách zahrnuty i částky prodeje za hotové. Odstranění těchto částek by bylo velice náročné a v porovnání s prodeji na fakturu jsou tyto hodnoty, dá se říct, zanedbatelné.

Z vypočtených ukazatelů také vyplývá, že ve firmě INJETON PLAST, spol. s r. o. se pohledávky přeměňovaly na peněžní prostředky v roce 2009 za 32 dnů a v roce 2010 za 29 dnů. Je tedy patrné, že platební morálka odběratelů se zlepšila, a nebo si odběratelé vyjednali lepší obchodní podmínky.

4.4. OPERACE S POHLEDÁVKAMI

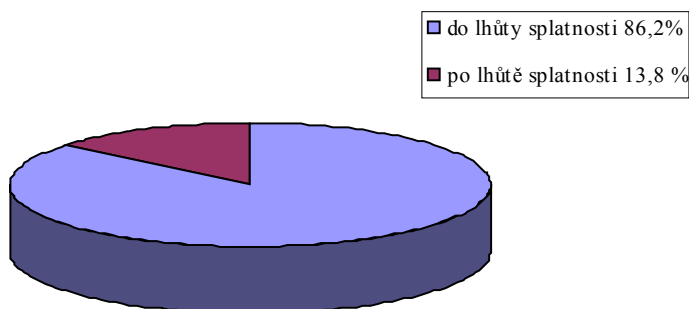
Vznik pohledávky není jedinou činností, která se s ní může dít. Pohledávky samozřejmě nejen evidujeme, ale je také důležité rozlišovat, zda se jedná o pohledávky krátkodobé či dlouhodobé a s tím související rozlišení na pohledávky do lhůty splatnosti a po lhůtě splatnosti. S pohledávkami po lhůtě splatnosti se dějí další operace, kterým jsou věnovány další kapitoly.

4.4.1. POHLEDÁVKY PO LHŮTĚ SPLATNOSTI

Společnost INJETON PLAST spol. s r.o. vede určité množství pohledávek po lhůtě splatnosti. Splatnost faktur je stanovena do 30-ti dní od vystavení faktury. Pro případ prodlení kupujícího s placením kupní ceny se sjednává úrok z prodlení ve výši 0,05 % z fakturované částky za každý započatý den prodlení. Je-li kupující v prodlení déle než 30 dní, sjednává se úrok ve výši 0,1 % za každý započatý den prodlení. Pokud však odběratel nezaplatí ani do 90-ti dní od vystavení faktury, přechází společnost k tvorbě opravných položek a odpisů k pohledávkám.

V okamžiku, kdy společnost přejde na tvorbu opravných položek, je velice důležité vést na účtu 391 – *Opravné položky* analytickou evidenci pro zákonné a účetní opravné položky. Tato analytická evidence slouží pro lepší orientaci mezi účty a měla by zabraňovat vzniku chyb v případě daňově uznatelných položek, protože v tomto případě se každá účetní jednotka musí řídit Zákonem č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů a nemůže na daňově uznatelný náklad zaúčtovat větší částku než jakou právě tento zákon povoluje.

Graf. č. 3: Pohledávky podle lhůty splatnosti za rok 2010

Z grafu je patrné, že pohledávky po lhůtě splatnosti tvořily hodnotu téměř 14 % z celkové hodnoty všech pohledávek a tedy necelých 86 % tvořily pohledávky, u kterých ještě nevypršela lhůta splatnosti a tudíž je zde možnost, že budou včas uhrazeny a nebudou nutná žádná další opatření.

4.4.1.1. ÚČETNÍ OPRAVNÉ POLOŽKY

Tvorba účetních opravných položek není v souladu s Zákonem č. 593/1992 Sb. o rezervách. V rámci těchto operací je potřebné znát vnitropodnikovou směrnici podniku, aby na všechny pohledávky byly opravné položky tvořeny jednotně.

V zájmu jednotného postupu účtování těchto operací je velmi účelné zvážit oblast, která se týká opravných položek k pohledávkám. Tato oblast zahrnuje informace o tvorbě a rozpuštění opravných položek a limity pro jejich tvorbu.

➤ Tvorba účetní opravné položky k pohledávkám

Opravné položky tvoří firma INJETON PLAST, spol. s r. o. na pohledávky s určitým počtem dní po stanovené lhůtě splatnosti, k pohledávkám za podniky v konkurzním a vyrovnávacím řízení a k pohledávkám za podniky, které jsou v likvidaci. Tyto opravné položky eviduje společnost ve prospěch účtu 559000 – *Tvorba opravných položek* a na vrub účtu 391003 – *Účetní opravná položka*.

VÚD	Tvorba účetní opravné položky	559000	391003
-----	-------------------------------	--------	--------

Hranice pro tvorbu účetních opravných položek k pohledávkám má společnost pevně stanovené a tyto podmínky jsou uvedeny v Tabulce č. 6. V rámci tvorby účetních opravných položek je třeba k datu roční účetní závěrky zohlednit možnost uplatnění části těchto opravných položek v rámci platné legislativy pro tvorbu zákonných opravných položek.

Tabulka č. 6: Hranice pro tvorbu účetních opravných položek k pohledávkám společnosti INJETON PLAST, spol. s r. o.

Podmínky tvorby účetních opravných položek	Výše opravné položky v %
90 dnů < splatnost pohledávky < 365 dnů včetně	50 % z nominální hodnoty pohledávky
365 dnů < splatnost pohledávky	100 % z nominální hodnoty pohledávky
Podniky v konkurzním a vyrovnávacím řízení, podniky v likvidaci	100 % z nominální hodnoty pohledávky

➤ **Rozpuštění účetní opravné položky k pohledávkám**

Opravné položky rozpouští společnost INJETON PLAST, spol. s r. o. v měsíci zaplacení pohledávky nebo jakmile pominou skutečnosti vůči kterým se společnost rozhodla opravnou položku tvořit. Opravnou položku zruší opačným zápisem než je samotná tvorba, tzn. ve prospěch účtu 391003 – Účetní opravná položka a na vrub účtu 559000 – Tvorba opravných položek.

VÚD	Rozpuštění účetní opravné položky	391003	559000

4.4.1.2. ZÁKONNÉ OPRAVNÉ POLOŽKY

Zákonné opravné položky musí být tvořeny podle Zákona č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. Tyto opravné položky jsou jediné, které stát uznává jako daňově uznatelný náklad při zpracování daně z příjmu, a to jako náklad na dosažení, zajištění a udržení příjmu. Společnost INJETON PLAST, spol. s r. o. využívá k účtování o zákonných opravných položkách účty 558000 – Tvorba a zaúčtování zákonných opravných položek, kde účtuje ve prospěch účtu, a na účtu 391000 – Opravná položka k pohledávkám účtuje na vrub účtu.

VÚD	Tvorba zákonné opravné položky	558000	391000

Podmínky a hranice pro tvorbu a rozpuštění zákonných opravných položek k pohledávkám jsou uvedeny v teoretické části, viz. kapitola 2.8.2. Zákonné opravné položky k pohledávkám.

4.4.1.3. ODPIS POHLEDÁVEK

Stejně tak jako může podnik tvořit daňově uznatelné i neuznatelné opravné položky k pohledávkám, může pohledávky také daňově i nedaňově odpisovat. Daňové odpisy jsou tvořeny podle podmínek vymezených v Zákoně o dani z příjmu (uvedeno v teoretické části, kapitola 2.9. Odpis pohledávek).

Společnost INJETON PLAST, spol. s r. o. eviduje nedaňový odpis pohledávky ve prospěch nákladového účtu 546900 – *Odpis pohledávky nedaňový* a daňový odpis ve prospěch účtu 546000 – *Odpis nedobytné pohledávky*. Nedaňový odpis tvoří společnost na pohledávky nevýznamné hodnoty, u kterých by náklady na jejich vymáhání přesáhly jejich výtěžek či na pohledávky za dlužníkem s neznámým pobytem. Účetní odpis pohledávky však nesnižuje daňový základ, proto k němu společnost ve většině případů nepřistupuje. Daňový odpis pohledávky je však pro společnost zásadní, jelikož právě díky němu si může snížit daňový základ. Daňový odpis je však možné provést pouze do výše vytvořených opravných položek! Pokud by tyto položky společnost netvořila, nebylo by možné uplatnit daňové zvýhodnění odpisu pohledávky.

VÚD	Odpis pohledávky účetní	546900	311001
VÚD	Odpis pohledávky zákonný	546000	311001

Jestliže nastane případ, že již odepsaná pohledávka je nečekaně splacena, tento výnos firma eviduje na účtu 646000 – *Výnosy z odepsaných pohledávek*.

VBÚ	Úhrada odepsané pohledávky	221000	646000
-----	----------------------------	--------	--------

4.4.1.4. PŘÍKLADY ÚČTOVÁNÍ OPRAVNÝCH POLOŽEK A ODPISŮ K POHLEDÁVKÁM A VLIV NA DAŇ Z PŘÍJMU PRÁVNICKÝCH OSOB

Jak již bylo zmíněno v dřívějších kapitolách, daňové opravné položky k pohledávkám a následné daňové odpisy k pohledávkám ovlivňují daň z příjmu právnických osob, a právě těmto vlivům se budu v následujících odstavcích věnovat.

V prvním příkladě jsou tvořeny pro názornou ukázkou účetní i zákonné opravné položky, přesně tak, jak o nich účtuje společnost INJETON PLAST, spol. s r. o.

Ve druhém a třetím příkladě již účetní opravné položky netvořím, a to z důvodu, aby z tabulek bylo patrné, jak právě zákonné opravné položky ovlivňují základ daně a tím i samotnou výši daně.

➤ Příklad opravné položky k nepromlčené pohledávce do 200 000 Kč

Firma INJETON PLAST, spol. s r. o. má pohledávku za společností Plastimex Prostějov, s.r.o. ve výši 150 000 Kč, která je splatná 15. března 2010. Ke dni 31. 12. 2010 nebyla pohledávka uhrazena a vzhledem k tomu, že nebylo ještě zahájeno rozhodčí řízení, vytvořila firma INJETON PLAST, spol. s r. o. daňově účinnou opravnou položku ve výši 20 % rozvahové hodnoty pohledávky a zároveň vytvořila účetní opravnou položku, aby celková výše OP činila 50 % z rozvahové hodnoty pohledávky.

Vycházíme z předpokladu, že účetní hospodářský výsledek před zaúčtováním opravných položek byl pro každý rok 1 000 000 Kč.

Doklad	Účetní operace	MD	D	Částka
VÚD	Tvorba zákonné opravné položky 20%	558000	391000	30 000 Kč
VÚD	Tvorba účetní opravné položky 30%	559000	391003	45 000 Kč

Účetní HV před zaúčtováním uzávěrkových prací:	1 000 000 Kč
Zaúčtování zákonné opravné položky:	- 30 000 Kč
Zaúčtování účetní opravné položky:	- <u>45 000 Kč</u>
	925 000 Kč

Přiznání k dani z příjmu právnických osob

řádek 10	Účetní HV před zdaněním	925 000 Kč
řádek 40	Výdaje (náklady) neuznávané za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů	45 000 Kč
řádek 70	Mezisoučet	45 000 Kč
řádek 200	Základ daně před úpravou	970 000 Kč
řádek 280	Sazba daně (v %)	19
řádek 290	Daň	184 300 Kč

Výkaz zisku a ztrát

řádek G	Změna stavu rezerv a OP v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	75 000 Kč
---------	--	-----------

Rozvaha

Řádek C III.1	Brutto	Korekce	Netto
Pohledávky z obchodních vztahů	150 000 Kč	75 000 Kč	75 000 Kč

U jedné a téže pohledávky se mohou vytvářet oba druhy opravných položek, avšak pouze do výše 100% hodnoty pohledávky. Rozlišuje je analytická evidence účtů opravných položek, které firma používá pro zaúčtování. V dalších letech by společnost mohla tvořit pouze účetní opravné položky, a to až do doby, dokud by pohledávku nepřihlásila k soudu.

Z příkladu je zřejmé, že daňovým nákladem, který má vliv na snížení hospodářského výsledku je pouze částka 30 000 Kč. Účetní opravná položka je daňově neuznatelná, tzn. že nesnižuje daňový základ a poplatník musí její výši vykázat na řádek 40 DPPO a navýšit základ daně o 45 000 Kč. Je viditelná také v rozvaze, kde snižuje stav pohledávky a ukazuje pokles její hodnoty. Pokud by společnost netvořila opravnou položku, základ daně na řádku 290 by byl ve výši 1 000 000 Kč a výše daně by se zvýšila na 190 000 Kč. Zároveň rozvaha by nevypovídala o pravdivém a přehledném zobrazení vedení účetnictví. Řádek C III.1. z rozvahy by vykazoval hodnotu NETTO v plné výši 150 000 Kč a nebylo by zřejmé snížení hodnoty pohledávky.

➤ **Příklad opravné položky k nepromlčené pohledávce do 200 000 Kč přihlášené u soudu**

Společnost INJETON PLAST, spol. s r. o. má pohledávku ve výši 150 000 Kč za společnost ZEKO trade, s.r.o. splatnou 12.12.2007. Ke dni 31.12.2008 vytvořila účetní jednotka daňovou opravnou položku ve výši 20 % rozvahové hodnoty pohledávky. V roce 2009 podala návrh na zahájení soudního řízení. U pohledávky využila možnost navýšit opravnou položku do výše 66 % rozvahové hodnoty pohledávky (uplynulo více než 24 měsíců od splatnosti a bylo zahájeno soudní řízení). V srpnu 2010 byla pohledávka plně uhrazena.

Vycházíme z předpokladu, že účetní hospodářský výsledek před zaúčtováním opravných položek byl pro každý rok 1 000 000 Kč.

Rok 2008

Doklad	Účetní operace	MD	D	Částka
VÚD	Tvorba zákonné opravné položky 20%	558000	391000	30 000 Kč

Účetní HV před zaúčtováním uzávěrkových prací:	1 000 000 Kč
Zaúčtování zákonné opravné položky:	<u>- 30 000 Kč</u>
	970 000 Kč

Přiznání k dani z příjmu právnických osob

řádek 10	Účetní HV před zdaněním	970 000 Kč
řádek 200	Základ daně před úpravou	970 000 Kč
řádek 280	Sazba daně (v %)	21
řádek 290	Daň	203 700 Kč

Výkaz zisku a ztrát

řádek G	Změna stavu rezerv a OP v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	30 000 Kč
---------	--	-----------

Rozvaha

Řádek C III.1	Brutto	Korekce	Netto
Pohledávky z obchodních vztahů	150 000 Kč	30 000 Kč	120 000 Kč

Rok 2009

Doklad	Účetní operace	MD	D	Částka
VÚD	Tvorba zákonné opravné položky 66 %	558000	391000	69 000 Kč

Účetní HV před zaúčtováním uzávěrkových prací:	1 000 000 Kč
Zaúčtování zákonné opravné položky:	- 69 000 Kč
	931 000 Kč

Přiznání k dani z příjmu právnických osob

řádek 10	Účetní HV před zdaněním	931 000 Kč
řádek 200	Základ daně před úpravou	931 000 Kč
řádek 280	Sazba daně (v %)	20
řádek 290	Daň	186 200 Kč

Výkaz zisku a ztrát

řádek G	Změna stavu rezerv a OP v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	69 000 Kč
---------	--	-----------

Rozvaha

Řádek C III.1	Brutto	Korekce	Netto
Pohledávky z obchodních vztahů	150 000 Kč	99 000 Kč	51 000 Kč

Rok 2010

Doklad	Účetní operace	MD	D	Částka
VBÚ	Úhrada pohledávky od odběratele	221000	311000	150 000 Kč
VÚD	Zrušení zákonné opravné položky (20 %)	391000	558000	30 000 Kč
VÚD	Zrušení zákonné opravné položky (66 %)	391000	558000	69 000 Kč

Účetní HV před zaúčtováním uzávěrkových prací:	1 000 000 Kč
Zrušení zákonné opravné položky:	+ 30 000 Kč
Zrušení účetní opravné položky:	+ <u>69 000 Kč</u>
	1 099 000 Kč

Přiznání k dani z příjmu právnických osob

řádek 10	Účetní HV před zdaněním	1 099 000 Kč
řádek 200	Základ daně před úpravou	1 099 000 Kč
řádek 280	Sazba daně (v %)	19
řádek 290	Daň	208 810 Kč

Společnosti INJETON PLAST, spol. s r. o. se řídila Zákonem o rezervách, a proto vytvářela zákonné opravné položky v takové výši, v jaké je můžeme vidět v tabulkách výše. Jakmile pominuly důvody pro nižší ocenění pohledávky, opravná položka k této pohledávce byla zrušena.

V roce 2008 a 2009 společnost snižovala základ daně o vytvořené opravné položky. V roce 2010 došlo k úhradě pohledávky a společnost je povinna odúčtovat opravné položky a navýšit základ daně o částku 99 000 Kč.

➤ **Příklad opravné položky k nepromlčené pohledávce nad 200 000 Kč přihlášené u soudu**

Společnost INJETON PLAST, spol. s r. o. má pohledávku za společností A-PLAST, s.r.o. ve výši 250 000 Kč splatnou 15.4.2007. V roce 2008 bylo na základě žaloby zahájeno soudní řízení o zaplacení závazku. Společnost v roce 2008 začala tvořit daňovou časovou opravnou položku, a to v maximální daňově účinné výši. Do roku 2010 není tato pohledávka uhrazena. Společnost rozhodne pro její odpis z důvodu pochybnosti o budoucí úhradě pohledávky.

Vycházíme z předpokladu, že účetní hospodářský výsledek před zaúčtováním opravných položek byl pro každý rok 1 000 000 Kč.

Rok 2008

Doklad	Účetní operace	MD	D	Částka
VÚD	Tvorba zákonné opravné položky 50%	558000	391000	125 000 Kč

Účetní HV před zaúčtováním uzávěrkových prací:	1 000 000 Kč
Zaúčtování zákonné opravné položky:	<u>- 125 000 Kč</u>
	875 000 Kč

Priznání k dani z příjmu právnických osob

řádek 10	Účetní HV před zdaněním	875 000 Kč
řádek 200	Základ daně před úpravou	875 000 Kč
řádek 280	Sazba daně (v %)	21
řádek 290	Daň	183 750 Kč

Výkaz zisku a ztrát

řádek G	Změna stavu rezerv a OP v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	125 000 Kč
---------	--	------------

Rozvaha

Řádek C III.1	Brutto	Korekce	Netto
Pohledávky z obchodních vztahů	250 000 Kč	125 000 Kč	125 000 Kč

Vytvoření zákonné opravné položky si společnost snížila hospodářský výsledek před zdaněním, a tím i základ daně. Pokud by u výše uvedené pohledávky nebylo zahájeno soudní řízení, základ daně by zůstal ve výši 1 000 000 Kč a firma by byla povinna odvést daň ve výši 210 000 Kč.

Rekapitulace – srovnání obou případů

S vytvořením zákonné opravné položky		Bez vytvoření zákonné opravné položky	
Základ daně	875 000 Kč	Základ daně	1 000 000 Kč
Sazba daně	21 %	Sazba daně	21 %
Daň	183 750 Kč	Daň	210 000 Kč

ROZDÍL = snížení odvodu daně = 26 250 Kč

Na uvedeném příkladu je evidentně patrný příznivý daňový dopad při využití zákonných opravných položek pro obchodní společnost.

Rok 2009

Společnost využívá možnosti zvýšení zákonné opravné položky ve výši 80 % rozvahové hodnoty pohledávky, po uplynutí lhůty splatnosti 32 měsíců.

Doklad	Účetní operace	MD	D	Částka
VÚD	Tvorba zákonné opravné položky 80%	558000	391000	75 000 Kč

Účetní HV před zaúčtováním uzávěrkových prací:	1 000 000 Kč
Zaúčtování zákonné opravné položky:	- 75 000 Kč
	925 000 Kč

Přiznání k dani z příjmu právnických osob

řádek 10	Účetní HV před zdaněním	925 000 Kč
řádek 200	Základ daně před úpravou	925 000 Kč
řádek 280	Sazba daně (v %)	20
řádek 290	Daň	185 000 Kč

Výkaz zisku a ztrát

řádek G	Změna stavu rezerv a OP v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	75 000 Kč
---------	--	-----------

Rozvaha

Řádek C III.1	Brutto	Korekce	Netto
Pohledávky z obchodních vztahů	250 000 Kč	200 000 Kč	50 000 Kč

Pokud by u výše uvedené pohledávky nebylo zahájeno soudní řízení, základ daně by zůstal ve výši 1 000 000 Kč, firma by byla povinna odvést daň ve výši 200 000 Kč.

Rekapitulace – srovnání obou případů

S vytvořením zákonné opravné položky		Bez vytvoření zákonné opravné položky	
Základ daně	925 000 Kč	Základ daně	1 000 000 Kč
Sazba daně	20 %	Sazba daně	20 %
Daň	185 000 Kč	Daň	200 000 Kč

ROZDÍL = snížení odvodu daně = 15 000 Kč

Zvýšení zákonné opravné položky je opět daňově výhodným aspektem pro obchodní společnost. Společnost si sníží základ daně, a tím i výši jejího odvodu.

Rok 2010

Dne 15.4.2010, po uplynutí lhůty splatnosti 36 měsíců, zaúčtuje společnost zákonnou opravnou položku ve výši 100 % rozvahové hodnoty pohledávky, protože ji, (ač marně) soudně vymáhá. Následně se rozhodne tuto pohledávku odepsat.

Duben 2010

Doklad	Účetní operace	MD	D	Částka
VÚD	Tvorba zákonné opravné položky 100%	558000	391000	50 000 Kč

Prosinec 2010

Doklad	Účetní operace	MD	D	Částka
VÚD	Rozpuštění zákonné OP (50 %)	391000	558000	125 000 Kč
VÚD	Rozpuštění zákonné OP (80 %)	391000	558000	75 000 Kč
VÚD	Rozpuštění zákonné OP (100 %)	391000	558000	50 000 Kč
VÚD	Daňově uznatelný odpis pohledávky	546000	311001	250 000 Kč

Účetní HV před zaúčtováním uzávěrkových prací:	1 000 000 Kč
Rozpuštění zákonné opravné položky:	+ 125 000 Kč
Rozpuštění zákonné opravné položky:	+ 75 000 Kč
Rozpuštění zákonné opravné položky:	+ 50 000 Kč
Daňový odpis pohledávky:	- <u>250 000 Kč</u>
	1 000 000 Kč

Přiznání k dani z příjmu právnických osob

řádek 10	Účetní HV před zdaněním	1 000 000 Kč
řádek 200	Základ daně před úpravou	1 000 000 Kč
řádek 280	Sazba daně (v %)	19
řádek 290	Daň	190 000 Kč

Daňový dopad, v roce rozpuštění opravné daňové položky a zároveň jejího odpisu je neutrální, stejná částka daňové náklady snižuje i zvyšuje.

Pokud by ovšem došlo k variantě, kdy by u výše uvedené pohledávky nezapočalo soudní řízení, a nemohly by se tvořit zákonné opravné položky, odpis pohledávky by byl neúčinný. Základ daně v roce 2010 by byl navýšený na 1 250 000 Kč. Společnost by odvedla daň za rok 2010 v částce 237 500 Kč (19 %).

Daňové dopady v období let 2008 – 2010 – srovnání obou případů

S vytvořením zákonné opravné položky		Bez vytvoření zákonné opravné položky	
Rok	Daň	Rok	Daň
2008	183 750 Kč	2008	210 000 Kč
2009	185 000 Kč	2009	200 000 Kč
2010	190 000 Kč	2010	237 500 Kč
Součet	558 750 Kč	Součet	647 500 Kč

ROZDÍL = úspora na dani = 88 750 Kč

Tvorba opravné položky má vliv, kromě okamžité daňové účinnosti a příznivého daňového dopadu, i tu schopnost, že snižuje daňovou neúčinnost odpisu pohledávky. Hodnota pohledávky je totiž krytá daňovou opravnou položkou při odpisu daňovým uznatelným nákladem.

4.5. ZAJIŠTĚNÍ A VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK

Své ověřené metody zajištění pohledávek má každá společnost a stejně tak i společnost INJETON PLAST, spol. s r. o. Toto zajištění napomáhá do jisté míry snížení rizika plynoucí z nezaplacení pohledávky. Jestliže však i tyto metody selžou, firma musí začít pohledávky určitými způsoby vymáhat.

Do zajišťovacích instrumentů společnost řadí proforma faktury, smluvní pokuty a směnky.

Pohledávky společnost vymáhá pomocí upomínky, splátkového kalendáře, vzájemného započtení pohledávek a pomocí exekuce či konkurzu.

4.5.1. PROFORMA FAKTURA

Firma INJETON PLAST, spol. s r. o. nevyužívá účtu 324 – Přijaté zálohy, protože na zálohy od svých odběratelů využívá tzv. proforma faktur. Proforma faktura (nebo také zálohová faktura) představuje A-konto platbu, nebo-li platbu předem. V okamžiku účtování dochází ke zvýšení finančních prostředků a ke snížení pohledávek vůči odběrateli. Z daňového hlediska (Daně z přidané hodnoty) se však tato platba nijak neprojeví, protože zálohová faktura není daňový doklad.

Tento způsob zajištění je určitě pro firmu výhodou, protože si zajistí příjem peněz od odběratele ještě před dodáním zboží. Proforma faktury vyžaduje společnost od nových nebo méně spolehlivých odběratelů. V případě nových odběratelů využívá firma A-kontových plateb maximálně u prvních třech dodávek.

4.5.2. SMLUVNÍ POKUTA

Společnost INJETON PLAST, spol. s r. o. má ve smlouvách uvedenou smluvní pokutu za porušení povinnosti, tj. například za pozdní zaplacení. Jestliže odběratel neuhradí fakturu do 30-ti dní od její vystavení, sjednává se úrok z prodlení ve výši 0,05 % z fakturované částky za každý započatý den prodlení. Je-li kupující v prodlení déle než 30 dní, sjednává se úrok ve výši 0,1 % za každý započatý den prodlení. V případě, že se kupující dostane do jakéhokoliv prodlení, firma INJETON PLAST, spol. s r. o. není neplněním jeho dalších objednávek v prodlení.

Při tomto způsobu zajištění nemusí společnost INJETON PLAST, spol. s r. o., v případě neuhrzení faktury od odběratele, prokazovat vznik škody ani její výši, protože nárok vyplývá ze smlouvy.

4.5.3. SMĚNKA

Směnka je další způsob zajištění pohledávek, kterou firma využívá (příloha č.3). Je to písemný doklad o finančním závazku dlužníka. Dlužník se ve směnce zavazuje, že společnosti INJETON PLAST, spol. s r. o. zaplatí do stanového termínu dlužnou částku. Z tohoto tedy vyplývá, že společnost využívá směnek vlastních. Na směnce je uvedeno, že se jedná o směnku, dále je tam uveden bezpodmínečný slib dlužníka zaplatit společnosti INJETON

PLAST, spol. s r. o. směnečnou částku, datum a místo vystavení směnky, datum splatnosti směnky, místo, kde má být zapláceno a podpis výstavce, tzn. dlužníka.

Největší výhodou směnky je, že pokud směnka není proplacena, může se společnost INJETON PLAST, spol. s r. o. obrátit na soud, kde potom postačí pouhé předložení této směnky.

4.5.4. ZAPOČTENÍ POHLEDÁVEK

Poměrně často se stává, že firma má za určitým subjektem pohledávku a zároveň je také jeho dlužníkem. V takovém případě řeší společnost pohledávky prostřednictvím Dohody o vzájemném zápočtu pohledávek a závazků (příloha č.4). K tomuto úkonu dojde pouze po splnění podmínek vymezených v zákoně.

Dohoda vymezuje společnosti, které vzájemně pohledávky a závazky započítávají. Každá společnost zde uvádí výši své pohledávky a závazku, které musí být shodné a k nim příslušné doklady. Poté pohledávka i závazek zanikají.

Dle § 580 a § 581 Občanského zákoníku platí, že pokud mají věřitel a dlužník vzájemné pohledávky, zaniknou započetím v případě, že jejich plnění je stejného druhu a vzájemně se kryjí. Zánik nastane okamžikem, kdy se setkaly pohledávky způsobilé k započetí.

Započíst nelze:

- pohledávky na náhradu škody způsobené na zdraví, ledaže by šlo o vzájemnou pohledávku na náhradu škody téhož druhu,
- pohledávky, které nelze postihnout výkonem rozhodnutí,
- pohledávky promlčené,
- pohledávky, kterých se nelze domáhat u soudu,
- pohledávky z vkladů,
- pohledávky, které nejsou ještě splatné proti pohledávce splatné.

4.5.5. UPOMÍNKA

Další z forem zajištění, které firma INJETON PLAST, spol. s r. o. využívá je upomínka (Příloha č. 5). Tato upomínka připomíná odběrateli, že ještě neuhradil dlužnou částku, ale může také později společnosti sloužit jako doklad při soudním projednávání.

Společnost INJETON PLAST, spol. s r. o. zasílá klientům tři upomínky. První upomínka má pouze informativní charakter, je psaná zdvořilou formou a připomíná klientovi zaplatit dlužnou částku, protože v jakékoliv firmě může nastat okamžik, kdy odběratel splatnost faktury přehlédne nebo pouze zapomene odeslat hotovost. V této upomínce je stanovena nová lhůta pro zaplacení faktury, která obvykle bývá 7 až 10 dnů.

Druhá upomínka má již charakter poněkud více výstražný. Společnost zde upozorňuje dlužníka, že bude nucena navýšit dlužnou částku o penále a upomínací výdaje a stanoví zde novou lhůtu pro zaplacení, která bývá zpravidla stejná jako v upomínce první.

Třetí upomínku firma INJETON PLAST, spol. s r. o. odesílá, jestliže odběratel stále dlužnou částku nezaplatil a nebo ani nereagoval na upomínky předchozí. Tato forma upomínky již není tolik zdvořilá, odvolává se zde podnik na předchozí zaslané upomínky a opět zde stanoví novou lhůtu pro zaplacení, která ve třetí upomínce bývá pouze 5 dní. Také zde společnost upozorní na možnost vymáhání pohledávky soudní cestou. V každé upomínce je vždy připočten k dlužné částce i úrok z prodlení, který je stanoven již ve faktuře.

4.5.6. SPLÁTKOVÝ KALENDÁŘ

Jestliže má některý z odběratelů dočasné finanční problémy, uzná svou pohledávku a je ochoten svůj závazek řešit, nabízí mu firma INJETON PLAST, spol. s r. o. možnost úhrady dlužné částky formou splátek. Tento splátkový kalendář však nabízí pouze svým stálým a spolehlivým odběratelům.

Splátkový kalendář obsahuje uznání závazku, seznam dlužných částek a zdůvodnění jejich vzniku, ztráta výhody splátek při porušení termínu splácení, finanční obchodní přírážka ve výši 5 % ročně z nesplacené jistiny dluhu až do jeho zaplacení a samozřejmě také termíny a samotná výše splátek. Dlužník zde dále výslovně svoluje k vykonatelnosti notářského zápisu k tomu, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí – exekuce – jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní.

4.5.7. EXEKUCE, KONKURZ

V případě, že všechny předchozí uvedené způsoby zajištění a vymáhání pohledávek selžou, dostává se firma do situace, kdy se domáhá svého práva na zaplacení pohledávky u soudu. V rámci tohoto vymáhání je vydán exekuční příkaz nebo usnesení o prohlášení konkurzu.

V exekučním příkazu rozhoduje soudní exekutor ověřený provedením exekuce na základě usnesení Okresního soudu o jejím provedení, a to prodejem movitých věcí dlužníka a tím zároveň splacení svého dluhu v určité výši včetně úhrady nákladů předcházejícího řízení. Dlužník je také povinen uhradit náklady exekuce soudnímu exekutorovi. Dlužníkovi je také zakázáno nakládat jakkoliv s věcmi, které exekutor pojme do soupisu. Proti tomuto příkazu není přípustný opravný prostředek a společnost je obeznámena s věcí jeho doručením.

Pokud se na majetek dlužníka prohlašuje konkurz, obdrží společnost usnesení o prohlášení konkurzu. O jeho prohlášení rozhoduje Krajský soud a současně také ustanovuje správce konkurzní podstaty a vyzývá věřitele dlužníka, aby ve stanovené lhůtě ode dne prohlášení konkurzu přihlásil všechny své nároky u podepsaného soudu. Naproti tomu je dlužník povinen neprodleně sestavit a odevzdat správci do stanovené doby seznam svého majetku včetně svých pohledávek, seznam závazků s označením dlužníků, věřitelů, odevzdat správci své účetnictví a všechny potřebné doklady a poskytnou mu nutná vysvětlení. Předložený seznam musí dlužník podepsat a uvést, že je správný a úplný.

Více informací k exekuci je obsaženo v teoretické části této práce v kapitole 2.10.3. Soudní výkon rozhodnutí, Exekuce.

5. ZÁVĚR

Pohledávky představují nezbytnou součást každého podniku. Bohužel v současné době existují poměrně vysoká čísla počtu podnikatelských subjektů, jejichž pohledávky nebyly uhrazeny do doby splatnosti. Odběratelé považují nákupy na fakturu za levné obchodní úvěry, a proto s jejich placením vyčkávají až do poslední chvíle, ba dokonce je nezaplatí vůbec. Každá společnost by měla vzniku takovýchto pohledávek předcházet, neboť následná opatření, která by měly pomoci zpětně vymáhat pohledávku bývají často neúčinná, nákladná a nemění nic na faktu, že peněžní toky společnosti jsou již výrazně ovlivněny.

Cílem této diplomové práce bylo posouzení pohledávek z účetního a daňového hlediska. Analyzovat pohledávky v konkrétní účetní jednotce a zjistit způsoby jejich zajištění či vymáhání po uplynutí doby splatnosti. Neméně důležitá část této práce je aplikace zákonných opravných položek a odpisů k pohledávkám v praxi, a následný vliv na základ a výši daně.

Společnost INJETON PLAST, s. r. o. účtuje pouze o krátkodobých pohledávkách. Tomuto faktu je přizpůsoben i účtový rozvrh. V okamžiku, kdy by společnosti vznikly pohledávky dlouhodobé, doporučovala bych tento rozvrh rozšířit o analytické účty rozlišující dobu splatnosti. Účtový rozvrh společnosti má však příliš mnoho analytických účtů, které nepoužívá. Doporučila bych ho tedy zjednodušit a zaměřit se na analytickou evidenci pouze u těch účtů, kde to bude přínosné.

Podmínky prodeje společnosti INJETON PLAST, s. r. o. jsou velice lákavé a pro odběratele výhodné. Proto není divu, že počty klientů rok od roku stoupají. Samozřejmě na tuto skutečnost má vliv i fakt, že v roce 2007 došlo k zániku původní společnosti LISOVNA PLASTŮ a vznikly tři samostatné subjekty. Společnost INJETON PLAST, spol. s r. o. se stala jednou z nástupnických společností a svoje postavení na trhu si musela pod novým názvem opět vydobýt. Firma INJETON PLAST, s. r. o. se od té doby stala více známou a zaběhlou společností, která je již v současnosti více v podvědomí klientů.

Krátkodobé pohledávky z obchodních vztahů zaujímaly v roce 2010 okolo 2,5 % z celkové hodnoty oběžných aktiv. Toto poměrně nízké číslo je zapříčiněno plánovanou investicí společnosti, která drží velké množství peněz na bankovních účtech.

Pohledávky společnosti INJETON PLAST, s. r. o. byly v roce 2010 spláceny v průměru za 13 dní, což bylo sice oproti roku 2009 zhoršení o 2 dny, ale znamená to, že v obou letech spláceli odběratelé své závazky v dohodnutém inkasním období, které činí 30 dní. Pohledávky společnosti se přeměňovaly v roce 2010 na peněžní prostředky zhruba za 29 dní, což je oproti roku 2009 zlepšení o 3 dny. Tyto údaje tedy vypovídají o zlepšené platební morálce odběratelů a nebo také na lepší vyjednané obchodní podmínky.

Pohledávek po lhůtě splatnosti společnost eviduje okolo 14-ti %. Jestliže dlužník nezaplatí dlužnou částku do 90-ti dní od vystavení faktury, přechází společnost k tvorbě účetních a zákonných opravných položek a odpisu k této pohledávce. Účetní opravné položky tvoří účetní jednotka na základě vnitřních předpisů a tvorba zákonných opravných položek k pohledávkám se řídí Zákonem č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.

Vzhledem k tomu, že tvorba účetních a zákonných opravných položek a následný odpis pohledávky bývá velice problematická oblast, zaměřila jsem se právě na tuto rozdílnost ve vybraných příkladech, a také jsem se zabývala jejich dopadem v účetních výkazech. Na vybraných příkladech jsem dokázala, že tvorba daňově uznatelných opravných položek pozitivně dopadá na základ daně a tím i samotnou výši daně. Společnost si touto tvorbou, dá se říct, ulevuje při odvodu daně.

V případech, kdy společnost vytváří odpis pohledávek, může využívat odpis účetní i daňový. Účetní odpis však neovlivňuje základ daně, proto k němu většinou společnost INJETON PLAST, spol. s r. o. nepřistupuje. Vytváří ho na pohledávky nevýznamné hodnoty, u kterých by náklady na jejich vymáhání přesáhly jejich výtěžek či na pohledávky za dlužníkem s neznámým pobyt. Daňový odpis však už základ daně příznivě ovlivní, může ho ale společnost provést pouze do výše vytvořených opravných položek. Pokud by tedy opravné položky společnost netvořila, nebylo by možné uplatnit daňové zvýhodnění odpisu pohledávky.

Do forem zajištění firma INJETON PLAST, spol. s r. o. řadí proforma fakturu, smluvní pokutu, započtení pohledávek a směnku. Podle mého názoru je volba směnky do forem zajištění velmi výhodná, protože společnost jako majitel, může takovou směnku vymáhat nebo ji prodat a získat tak určité finanční prostředky. Vymáhání dluhu soudní cestou by bylo pro společnost v případě nezaplacení směnky podstatně jednodušší a rychlejší.

Společnost také využívá své osvědčené metody, jakými pohledávky po lhůtě splatnosti vymáhá. Řadí do nich upomínky, splátkový kalendář, exekuci a konkurz. K vymáhání však u společnosti dochází jen ve výjimečných případech. Pokud se odběratel dostane do finanční tísně, firma INJETON PLAST, spol. s r. o. se mu snaží vyjít vstříc a najít schůdnou cestu pro úhradu dluhu.

Po celkové analýze jsem zhodnotila evidenci pohledávek velmi kladně. Vedení společnosti má o veškerých pohledávkách velmi přesný přehled, a proto jediný návrh na zlepšení, který bych navrhovala, je zvážit využití pojištění pohledávek, respektive pojištění pro případ platební neschopnosti či platební nevěle odběratele. Samozřejmě by bylo nutné posoudit nabídky jednotlivých pojišťoven, přičemž sazby pojistného činí několik promile z ročního obrátu společnosti a dále záleží na povaze pojištěných rizik a rozsahu požadovaného krytí.

Závěrem lze dodat, že pokud společnosti evidují pohledávky po lhůtě splatnosti, měly by využívat účetních opravných položek, aby dodržely princip opatrnosti a zásadu věrného a poctivého zobrazení. Také by se neměly obávat tvorby zákonných opravných položek k pohledávkám, protože pokud se budou řídit Zákonem č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, může to mít pro ně jediné kladné dopad na základ daně a samotnou výši daně.

6. SUMMARY

Solution of claims in terms from taxing and accounting aspect of suppliers and customers relations

Outstandings represent necessary part of each company. Unfortunately there are many lining figures of entrepreneurial subjects nowadays which were not covered till the term of expiration. Customers consider that buying on invoice are kind of cheap commercial credit so that's why they wait with the payment until the last moment or they do not pay that at all. So each company should forgo of rise to this type of outstandings because subsequent procuration which would help to claim retrospectively this type of outstandings are ineffective and expensive.

The main aim of this graduation theses was assessment of outstandings from accountant and tax point of view. To analyse outstandings in concrete accounting entity and find out the way of its security of debt and debt recovery after term of expiration. The most important part of this graduation theses is application of lawful rectifying item and amortization of debts in practice and after that resulting effect on tax base and income range. After overall analysis I valorized the evidence of outstandings very positive in surveyed company. Headquarters of company has accurate overview of all their outstandings. If companies have in evidence outstandings after the term of expiration they should utilize accounting rectifying items to keep the principle of safety and policy of authentic and honest illustration. Also accounting entity should not fear to make up rectifying items to outstandings because if they will be in step with law No.593/1992 Sb. about backlog for finding the base of income tax it can have the only the positive impact for the base tax and high of tax as well.

Keywords: outstandings, rectifying item to outstandings, depreciation of outstandings, tax base, security of debt, debt recovery

7. SEZNAM LITERATURY

Odborná literatura:

- [1] BÍLÝ, P. *Společnost s ručením omezeným a její jednatel*. Praha: Verlag Dashöfer, 2003.
- [2] ČERMÁKOVÁ, H. *ÚČETNICTVÍ – shrnutí základů*. Ostrava: MIRAGO, 2005. 108 s. ISBN 80-86617-17-3
- [3] DRBOHLAV, J., POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha : ASPI Publishing, 2004. 182 s. ISBN 80-86395-93-6
- [4] DRBOHLAV, J., POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 2. vyd., Praha: ASPI, 2006, ISBN 80-7357-162-5
- [5] FIŠEROVÁ, E., et al. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2008*. 6. vyd., Olomouc: ANAG, 2008. 447 s. ISBN 977-80-7263-450-7
- [6] GALOČÍK, S., PAIKERT, O. *DPH 2007: Výklad s příklady*. 3. vyd., Praha: Grada, 2007. 232 s. ISBN 987-80-247-1855-2
- [7] HORWATH NOTIA AUDIT. *Podvojně účetnictví 2006*. 13. vyd., Praha : Grada Publishing, 2006. 228 s. Účetnictví a daně. ISBN 80-247-1476-0
- [8] JANOUŠKOVÁ, J., BLECHOVÁ, B. *Podvojně účetnictví v příkladech 2007*. 7 vyd., Praha: Grada, 2007. 189 s. ISBN 978-80-247-2092-0
- [9] KUNEŠOVÁ - SKÁLOVÁ, J. *Pohledávky – komplexní účetní a daňový pohled*. 4. vyd., Ostrava: Sagit, 1999. 147 s. ISBN 80-7208-132-2
- [10] KOVANICOVÁ, D. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 11. vyd., Praha : BOVA POLYGON, 2001. 448 s. ISBN 80-7273-036-3

- [11] KOVANICOVÁ, D. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 17. vyd., Praha: BOVA POLYGON, 2007. 416 s. ISBN 978-80-7273-143-5
- [12] LOUŠA, F. *Pohledávky, závazky a finanční účty*. Praha: ALBA, 1994. 50 s. Praktické účetnictví pro každého; sv. 4.
- [13] LOUŠA, F., et al. *Účetnictví podnikatelů 2008*. Praha: ASPI, 2008. 630 s. ISBN 978-80-7357-336-2
- [14] LOUŠA, F. *Zákon o účetnictví v praxi*. 3. vyd., Praha: Grada, 2006. 127 s. ISBN 80-247-1578-3
- [15] MACH, M. *Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium*. 3. vyd., Slaný: MELANDRIUM, 2001. 367 s. ISBN 80-86175-18-9.
- [16] MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2010*. 18. vyd., Praha: GRADA, 2010. ISBN 978-80-247-3206-0
- [17] NESNÍDAL, J. *Kladivo na dlužníky*. 2.vyd., Ostrava: Sagit, 2002. 170 s. ISBN 80-7208-312-0
- [18] OSTERTÁGOVÁ, P. *Zúčtovací vztahy v účetnictví*. (Bakalářská práce) Praha: VŠE, 2008. 33 s.
- [19] PILAŘOVÁ, I. *Účetní a daňové problémy právnických osob v praxi 2008*. 1.vyd., Praha : GRADA Publishing, 2008. 176 s. ISBN 978-80-247-2539-0
- [20] PÍŠEK, Z., VOŽENÍLKOVÁ, B. *Směnky a šeky*. Praha: PP Agency, 1995. 136 s.
- [21] RYNEŠ, P. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka pro podnikatele 2006*. 6. vyd., Olomouc: ANAG, 2006. 878 s. Účetnictví. ISBN 80-7263-313-9
- [22] ŠTOHL, P., KLIČKA, V. *Maturitní okruhy z účetnictví*. Tiskárny Havlíčkův Brod, 2004. 210 s.

[23] ŠTOHL, P. *Učebnice účetnictví 2005 pro střední školy a pro veřejnost, 3. díl.* 5. vyd., Tiskárny Havlíčkův Brod, 2005. 151 s.

[24] ŠTOHL, P. *Učebnice účetnictví 2004 pro střední školy a pro veřejnost, 2. díl.* 6. vyd., Tiskárny Havlíčkův Brod, 2004. 189 s.

[25] VALACH, J., et al. *Finanční řízení podniku.* 2. vyd., Praha: EKOPRESS, 1999. 324 s. ISBN 80-86119-21-1

[26] VYBÍHAL, V. *Abeceda mzdové účetní.* Praha: Computer Press, 2001. 219 s. ISBN 80-7226-341-2

Periodika

Poradce 2008/4. Český Těšín: Poradce s.r.o. 102-103 s. ISBN 1211-2437

www. stránky

www.bpx.cz

www.business.center.cz

www.testyzucetnictvi.cz

www.podnikatel.cz

www.obcanske.juristic.cz

www.sagit.cz

www.ipodnikatel.cz

www.cs.wikipedia.org

8. SEZNAM SCHÉMAT, GRAFŮ A TABULEK

Schéma č. 1: Organizační struktura společnosti INJETON PLAST s. r. o.

Graf č. 1: Vývoj devizového kurzu CZK/EUR v roce 2010

Graf č. 2: Vývoj pohledávek v brutto hodnotě v období let 2008 – 2010 (v tis. Kč)

Graf č. 3: Pohledávky podle lhůty splatnosti za rok 2010

Tabulka č. 1: Rozvaha v plném rozsahu k 31. 12. 2010 – Pohledávky

Tabulka č. 2: Vývoj pohledávek v brutto hodnotě v období let 2008 – 2010

Tabulka č. 3: Horizontální analýza krátkodobých pohledávek

Tabulka č. 4: Vertikální analýza některých položek aktiv

Tabulka č. 5: Vybraní ukazatelé aktivity

Tabulka č. 6: Hranice pro tvorbu účetních opravných položek k pohledávkám společnosti
INJETON PLAST, spol. s r. o.

9. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Výpis z Obchodního rejstříku

Příloha č. 2: Účtový rozvrh společnosti INJETON PLAST, s. r. o.

Příloha č. 3: Vzor směnky

Příloha č. 4: Vzor dohody o započtení pohledávek

Příloha č. 5: Vzor upomínek

10. PŘÍLOHY

SMĚNKA

Ve Velkém Meziříčí dne

Za tuto směnku zaplatím dne:

Datum splatnosti (měsíc slovy):

na řad: společnosti INJETON PLAST, s.r.o., Moráňská 2, 594 01, Velké Meziříčí

Kč:

Částka slovy:

Splatno ve Velkém Meziříčí, Moráňská 2, 594 01, Velké Meziříčí

Výstavce:

Jméno (název)

RČ, IČO

Adresa, sídlo

.....

Podpis a razítko výstavce

DOHODA

o vzájemném zápočtu pohledávek a závazků (podle §364 OZ)

INJETON PLAST, s.r.o., Moráňská 2, Velké Meziříčí, PSČ 594 01, IČO 277 40 480

Společnost je zapsána v OR u Krajského soudu v Brně, oddíl C, vložka 55873

na straně jedné

a

Společnost: XXX

Zapsána v OR: Krajský soud v XXX, oddíl XXX, vložka XXX

adresa: XXX

IČO: XXX

na straně druhé

uzavírají tuto **dohodu** o vzájemném
zápočtu pohledávek a závazků ke dni DD.MM.RRRR:

INJETON PLAST, s.r.o.	započte následující <u>pohledávky</u> :
postoupená pohledávka	XXXXXXXX,--Kč
faktury dle přílohy	-----
Celkem	XXXXXXXX,--Kč

INJETON PLAST, s.r.o.	započte následující <u>závazky</u> :
Částka faktury č. XXX	XXXXXXXX,--Kč
Celkem	XXXXXXXX,--Kč

Společnost XXX	započte následující <u>pohledávky</u> :
Částka faktury č. XXX	XXXXXXXX,--Kč
Celkem:	XXXXXXXX,--Kč

Společnost XXX	započte následující <u>závazky</u> :
Postoupená pohledávka	XXXXXXXX,--Kč
faktury dle přílohy	-----
Celkem:	XXXXXXXX,--Kč

Ve Velkém Meziříčí dne DD.MM.RRRR

Dlužník:
společnost XXX
adresa XXX
IČO: XXX

Dodavatel:
INJETON PLAST, s.r.o.
Moráňská 2
594 01 Velké Meziříčí
IČO: 27740480

Dne: DD.MM.RRRR
Věc:

Upomínka / Výzva k úhradě

Vážený odběrateli,

při kontrole vystavených účetních dokladů jsme zjistili, že nám doposud nebyla uhrazena faktura číslo XXX vystavená dne DD.MM.RRRR za dodané zboží. Tato faktura byla splatná ke dni DD.MM.RRRR.

Věříme, že se jedná pouze o nedorozumění. Žádáme o úhradu ve lhůtě 7 dnů od doručení této výzvy.

Pokud však již byla výše uvedená faktura uhrazena, žádáme Vás tímto o uvědomění obratem.

S pozdravem

Ing. Antonín Jeřábek

Zde uvádíme nezbytné údaje pro úhradu:

Číslo účtu:

Variabilní symbol:

Konstantní symbol:

Částka: